

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 30.

ΤΟΜΟΣ Β'.

16 ΜΑΪΟΥ 1893.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΑΡΕΡΓΑ.*

[Τὰ Προχώτου. — Πρόχοθοι ἢ Βρόχοθοι. — Τὰ Βορραδίου. — Τὰ Ἀνθεμίου. — Βασιλεία ἐν Βρόχοθοις. — Μετάνοια Θεοδώρας. — Αἱ Σοφίαναι. — Ἡ Χρυσοκέραμος.]

«Ἐπὶ ταύτης δὴ τῆς ἀκτῆς» λέγει ὁ Προκόπιος (περὶ Κτισμ. I, 9) συνεχίζων τὸν περὶ τοῦ ἐν Πρόχοθοις ναοῦ τοῦ Ἀρχαγγέλου λόγον, «ἀξιοθέατα ἐκ παλαιοῦ βασιλεία ἐτύγχανεν ὄντα», ἐν οἷς, ἔχουσι καὶ εὐκτήριον, οὐχ ἥκιστα Ζήνων ὁ βασιλεὺς διεθέριζε, καθὰ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς λέγει. Οὐδόλωσ δ' ἀπίθανον ὅτι τὰ βασιλεία ταῦτα ἦσαν τὰ Ἀνθεμίου καταληφθέντα ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς κατ' αὐτοῦ στάσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνθεμίου Μαρκιανοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Ρωμύλου καὶ Προκοπίου. «Μαρκιανός, ὁ παῖς Ἀνθεμίου τοῦ κατὰ τὴν Ρώμην βασιλεύσαντος» λέγει ὁ Θεοφάνης (5971) «ἀνὴρ δὲ Λεοντίας, Βερίνης μὲν θυγατρός, ἀδελφῆς δὲ Ἀριάδνης τῆς βασιλίδος, ἐπανίσταται κατὰ τὸ Βυζάντιον Ζήνωνι τῷ βασιλεῖ, ὡς μετὰ τὴν βασιλείαν Λέοντος γεννηθεῖσας Λεοντίας τῆς αὐτοῦ γαμετῆς. Ἡ γὰρ Ἀριάδνη πρὸ τοῦ βασιλεύσαι αὐτὸν ἐτέχθη. Πολέμου δὲ κραταιοῦ μεταξὺ Ζήνωνος καὶ Μαρκιανοῦ κροτηθέντος, νικᾷ Μαρκιανός κατὰ κράτος, πάντας συνελάσας τοὺς περὶ Ζήνωνα εἰς φρουρὰν εἰς τὰ βασιλεία, συμμαχούντων αὐτῷ Ρωμύλου καὶ Προκοπίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· καὶ μικροῦ δεῖν τὸ βασιλείον κατέσχευεν. Ὀλιγορήσας δὲ τῶν πραχθέντων καὶ εἰς δεῖπνα καὶ ὑπνον τραπεῖς, πολλοὺς τε διὰ νυκτὸς ἀφαιρεθεὶς τῶν αὐτῷ συμμαχῶν, ὑπὸ Ἰλλου

μαγίστρου δώροις αὐτὸν ὑποπιάσαντος ἐλαττοῦται τῇ μάχῃ κατὰ τὴν ἐφεξῆς τοσοῦτον, ὡς εἰς τὸ τῶν Ἀποστόλων εὐκτήριον καταφυγεῖν καὶ ὑπὸ Ἀκακίου χειροτονηθῆναι πρεσβύτερον κατὰ κέλευσιν Ζήνωνος καὶ ἐξορίζεται εἰς τὸ Παπειρίου καστέλλιν εἰς Καππαδοκίαν. Προκόπιος δὲ καὶ Ρωμύλος οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τῇ νυκτὶ λουόμενοι εἰς τὸ Ζεῦξιππον, ἐχειρώθησαν ὑπὸ Ἰλλου, οἱ καὶ διαφυγόντες τὴν Ρώμην κατέλαβον». Οὕτως, ἐκ τῶν τριῶν υἱῶν τοῦ Ἀνθεμίου τοῦ μὲν πρεσβυτέρου ἐξορισθέντος εἰς Καππαδοκίαν, τῶν δὲ δύο ἄλλων φυγόντων εἰς Ρώμην, τὰ Ἀνθεμίου περιῦλθον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Ζήνωνος, αὐτοῦ τε ἐν αὐτοῖς μάλιστα διαθερίζοντος καὶ κληροδοτήσαντος αὐτὰ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Λαλλίδι καὶ τῷ ἀδελφῷ Λογγίνῳ. Καὶ ὄντως ὅτε ὁ τοῦ Ζήνωνος ἀδελφὸς Λογγίνος ἐξωρίσθη ὑπὸ Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου εἰς Αἴγυπτον, ὅπου μετὰ ὀκτὼ ἔτη λιμῷ ἀπεφθάρη, «ἦ τε οὕσα αὐτῷ γαμετῇ Οὐαλερία τούνομα, λέγει Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς, σὺν τῇ παιδί Λογγίνα, ἢ καὶ ὁμολόγητο Ζήνωνι τῷ Ἀνθεμίου καὶ Ἡραΐδος υἱῷ, καὶ Λαλὶς ἡ Ζήνωνος καὶ Λογγίνου μήτηρ τὸ ἐν Βρόχοθοις οὕτω προσαγορευομένην προαστείῳ τῆς Βιθυνῶν κατέλαβον εὐκτήριον, ἐν ᾧ περ καὶ Ζήνων οὐχ ἥκιστα διεθέριζεν. Ἐπιβιάσασαι δὲ χρόνον οὐ μέτριον καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐξ ἐράνου πορίζουσαι, ἄλλοσε ἄλλῃ μετέλλαξε τὸν βίον».

Τὰ βασιλεία ταῦτα ὁ Ἰουστινιανός καὶ ἡ Θεοδώρα μοναστήριον μεγαλοπρεπὲς κατεστήσαντο, κατὰ Προκόπιον, «καταγῶγιον ταῖς μεταμελομέναις γυναίξιν ἐπὶ τῷ προτέρῳ βίῳ ἐδόμενον». . . διὸ καὶ Μετάνοιαν τοῦτο δὴ τῶν γυναικῶν τὸ διαιτητήριον ὁμωνύμως τῷ ἔργῳ ἐπονομάζουσι». Διὰ πολλῶν δ' ἐπροκίσαν οἱ εἰρημένοι βασιλεῖς προσόδων τὸ εὐαγὲς τοῦτο καθίδρυμα καὶ πρὸς ἀναψυχὴν καὶ ἀνεσιν τῶν ἐν αὐτῷ Μαγδαληνῶν «ὡς μηδενὶ ἀναγκασθεῖσαι, πρὸς τὰ τῆς σωφροσύνης ἐπιτηδεύματα τρόπῳ ὀφθοῦν ἀποκνήσουσιν», ἐδώρησαντο αὐτῷ πολλὰς οἰκίας, κάλλει τε καὶ πολυτελείᾳ διαφερόντως ἐξαισίας. Ἀξία

*) Ἰδε ἀριθ. 29, σελ. 560—565.

ἀλθῶς σημειώσεως καὶ μελέτης ἢ παρὰ Βυζαντινοῖς ὀργάνωσις τῶν φιλανθρωπικῶν ἔργων καὶ ἰδρυμάτων, ὀργάνωσις εἰς τὴν τελειότητα τῆς ὁποίας δὲν ἦδυνήσαν ἔτι νὰ φθάσωσι τὰ νεώτερα εὐνομούμενα κράτη. Ἐβρίθον ἢ Κωνσταντινουπόλις καὶ τὰ πρόσθια αὐτῆς ξενόνων, νοσοκομείων, πτωχοτροφείων, ὀρφανοτροφείων, γηροκομείων, λωδοκομείων, πίστω-
 ρείων καὶ ἄλλων τοιούτων φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων, οἱ δὲ διευθύνται τούτων, οἱ ξενοδόχοι καὶ πτωχοτρόφοι καὶ ὀρφανοτρόφοι, κατελογίζοντο ἐν τοῖς πρώτοις τῆς αὐτῆς καὶ προήγοντο εἰς τὰ ἀνώτατα τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώματα. Θαυμασία ἰδίως ἢ πρόνοια, ἦν πολλοὶ τῶν βυζαντινῶν βασιλέων, μάλιστα δὲ ἢ περίπυστος Θεοδώρα, ἀναπολοῦσα ἰσῶς μετὰ δικαίας πικρίας καὶ ἐξίλασκαμένη τὸ ἁμαρτωλὸν αὐτῆς παρελθόν, ἐλάμβανον περὶ τῆς δημοσίας ἠθικῆς καὶ περὶ τῶν ταλαιπώρων γυναικῶν, αἵτινες παρέπιπτον ἐκ πενίας καὶ τῆ παραπλανήσει ἀνθρώπων «ἐπ' ἐργαστηρίου τὸ τῆς ἀκολασίας διαχειριζόντων ἐμπόλημα, ἐν τε τῷ δημοσίῳ τῆς ἀγορᾶς ὄραν ἀποδιδόμενων τὴν ἀλλοτριάν καὶ δουλαγωγούντων τὸ σῶφρον». Ἡ ὀργάνωσις τῆς περὶ αὐτῶν προνοίας καὶ μερίμνης ἐνέκειτο εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ αἰωνίου καὶ δυσεπιλύτου προβλήματος, τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς γυναικὸς ἀπὸ τῆς πτωχίας, ἥτις ἐξῴθει αὐτὴν εἰς τὴν ἀκολασίαν. Ἐπι τοῦτω τῷ σκοπῷ ἢ Θεοδώρα τὴν μεγάλην Μετάνοιαν ἐν Βρόχοις ἐπῆξε φρονούσα ὅτι διὰ ταύτης «τῶν γυναικῶν τὰς πενιὰ ταλαιπωρουμένας πολλῇ ἀκολασίας τῆς δουλοπρεποῦς ἐλευθερώσει, βίον μὲν σφίσι αὐτόνομον, ἐπ' ἐλευθερίᾳ δὲ τὴν σῶφροσύνην πορίζουσα».

Ἡ ἐν Βρόχοις οἰκοδομὴ τῶν μεγαλοπρεπῶν τούτων κτιρίων κατέστησε τὸν χώρον τοῦτον προσφιλέως θερινὸν ἐνδιαίτημα τοῖς περὶ τὸν Ἰουστινιανὸν καὶ τὴν Θεοδώραν. Εἶδομεν ἤδη ὅτι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ἰουστινιανοῦ Βορράδιος ἐκεῖ λιθανώτατα διεθέρει παρὰ τὸν ταῖς φροντίσιν αὐτοῦ ἀνεγερθέντα περικαλλέστατον ναόν. Ἀλλὰ καὶ ἕτερος τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀνεψιός, ὁ αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον διαδεξάμενος, ὁ Κουροπαλάτης Ἰουστίνος, ἐκεῖ σὺν τῇ γυναικὶ Σοφίᾳ, τῇ ὡραία ἀνεψιᾷ τῆς ὡραίας Θεοδώρας, φαίνεται ὅτι τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. Ἐκεῖ ἀπέθανεν ὁ μονογενὴς αὐτῶν υἱὸς Ἰουστός καὶ ἐτάφη, λέγει ὁ Θεοφάνης, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἀρχαγγέλου τοῦ ἐκεῖσε. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ Ἰουστίνος ἡρξάτο κτίζειν τῷ γ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ (570) ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας, ζωρὸν διατηρησάσης τὸ πένθος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ υἱοῦ καὶ ἐπιθυμούσης συνεχῶς τὸν τάφον αὐτοῦ νὰ ἐπισκέπτηται, τὸ παλάτιον τῶν Σοφιανῶν, κοσμήσας αὐτὸ ὑπὸ διαφόρων πολυτίμων μαρμάρων, ὡς ὁ Θεοφάνης λέγει, τῷ δ' ἐπιόντι ἔπει ἡρξάτο κτίζειν τὸ παλάτιον τὸ δεῦτερον ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ ὃ εἶχε πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. Κακῶς καὶ ἐσφαλμένως τὸ ἐξαισίον τοῦτο οἰκοδόμημα, ὅπερ ὑπὸ Κορίππου, τοῦ πανηγυριστοῦ τοῦ Ἰουστίνου, παραβάλλεται πρὸς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν διὰ τῶνδε :

Inelyta perclarum duo sunt imitantia coelum
 consilio fundata Dei venerabile templum
 et Sophianarum solendentia tecta novarum

συγγέεται ὑπὸ δοκιμωτάτων ἄλλως βυζαντινογράφων πρὸς τὸ ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι, ἢ ἄλλως λιμένι τῆς Σοφίας ἢ τῶν Σοφίων, ὡς ὁ ἡμέτερος φίλος κ. Μ. Γεδεών, ἐκ τοῦ Δουκαγγίου ἀντιγράψας, ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθεῖσῃ καὶ περιληφθεῖσῃ ἐν τῷ παρ' ἡμῶν ἐκδοθέντι Λεξικῷ Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας Κωνσταντινουπόλεως πράττει, τὰ τοῦ Θεοφάνους ἐπικαλούμενος. Ἀλλ' ἀκριβῶς τί τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῶν τοῦ Θεοφάνους, ἄπερ ἀνωτέρω διὰ βραχέων ἐξεθέμεθα ; Οὐδαμῶς μὲν ἐν τούτοις λέγεται ὅτι τὸ παλάτιον οἰκοδόμητο πρὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ λιμένος, ὡς ὁ κ. Μ. Γεδεών ἀποφαίνεται, ἀλλ' ὅτι ἐκτίθη ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικὸς τοῦ Ἰουστίνου Σοφίας παρὰ τὸν οἶκον τοῦ Ἀρχαγγέλου τοῦ ἐκεῖσε, ἐν ᾧ ἐτάφη Ἰουστός ὁ υἱὸς αὐτῶν. Καὶ ναὸν μὲν τοῦ Ἀρχαγγέλου πρὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ λιμένος οὐδ' ὁ κ. Μ. Γεδεών, οὐδ' ἕτερος τις τῶν βυζαντινογράφων ἡμῖν ὑπέδειξε, τί δὲ τὸ ἐκεῖσε σημαίνει κάλλιστα καταφαίνεται ἐκ τῶν παρὰ Θεοφάνει ἀμέσως κατωτέρω λεγομένων : «Τούτω τῷ ἔτει (571) Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς ἡρξάτο κτίζειν τὸ παλάτιον τὸ δεῦτερον -- τὸ πρῶτον βεβαίως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὸ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ἀρξάμενον οἰκοδομεῖσθαι παρὰ τὸν οἶκον τοῦ Ἀρχαγγέλου τοῦ ἐκεῖσε—ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ, ὃ εἶχε πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. Ἀλλως δὲ ἕτεροι βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ῥητὴν ποιοῦνται διὰκρισὴν μεταξὺ τοῦ ἐν τῇ πόλει Ἰουλιανοῦ ἢ τῶν Σοφίων λιμένος καὶ τοῦ πρὸ ἢ ἐξω τῆς πόλεως παλατίου τῶν Σοφιανῶν. Οὕτως ὁ Ζωναρᾶς λέγει : «Ἦς (τῆς Σοφίας) ὀνόματι καὶ τὸν λιμένα τῶν Σοφίων οἰκοδόμησε καὶ βασιλεία πρὸ τῆς πόλεως, Σοφιανὰ δι' ἐκείνην καὶ τὸν τόπον καὶ ταῦτα κατονομάσας. Σαφέστερον δ' ἔτι καὶ ὀριστικώτερον ὁ Ἰωάννης : «Ἐκτίσε παλάτια ἐξω τῆς πόλεως καὶ λιμένα ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸ μὲν ἐκάλεσε Σοφιανὰς, τὸν δὲ Σοφίαν εἰς ὄνομα τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς». Ὁ δὲ Γεώργιος ὁ Κωδινός καὶ τὴν θέσιν τοῦ παλατίου τῶν Σοφιανῶν καθορίζει πέραθε τοῦ στενοῦ, ἐν τῇ ἀσιατικῇ, δῆλον ὅτι, παραλίᾳ τοῦ Βοσπόρου, μνεῖαν δ' αὐτῶν ποιοῦμενος εὐθὺς μετὰ τὸν Ἁγίον Φωκᾶν (ἐν Ὁρτάκιῳ τοῦ Βοσπόρου) ὑποδεικνύει ὅτι ἔκειντο ἀντικρὺ πρὸς ἐκεῖ. Τοῖς παλατίοις τῶν Σοφιανῶν παρέπονται παρὰ Κωδινῷ (πρὸς νότον) τὰ ζευκτὰ κίονια τὰ παρὰ Ρωμανοῦ τοῦ γέροντος ἀνεγερθέντα καὶ ἔχοντα τοὺς τιμίους σταυροὺς, ὁ τοῦ Εὐτροπίου λιμῆν, τὰ Μακελίας, τὰ Πηλαμίδου καὶ τὰ ἐν τῷ Ἡραίῳ καὶ Βρύαντι παλάτια. Περὶ τῶν ζευκτῶν τούτων κιονίων τῶν ἐχόντων τοὺς τιμίους σταυροὺς ὁ Βανδούριος σημειοῦται : *Locus ita dictus Constantinopoli, sed qua urbis in parte extiterit non loquet, ἀλλ' ἐκεῖ τῆς σειρᾶς, ἦν τῆσθε ὁ Κωδινός ἐν τῇ περιγραφῇ αὐτοῦ, οὐδὲ ὡς τολμηρὸν νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἐκ τῶν σταυρῶν τούτων τῶν ἐπὶ τῶν ζευκτῶν κιονίων καὶ οὐχὶ ἐξ ὑποθετικῆς τινος ἐκκλησίας πρὸς τιμὴν τῆς Σταυρώσεως ἔλκει τὸ ὄνομα ἢ ἐν τῇ ἀσιατικῇ παραλίᾳ καλουμένη νῦν Σταύρωσις ἢ Σταυρός, ἐν ἣ ἄλλως τοποθετεῖται ὑπὸ τῶν βυζαντινογράφων τὸ ὑπὸ Ἰουστίνου καὶ Σοφίας*

κτισθὲν ὀφθαλμοτροφεῖον τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ τὸ ἐν τοῖς ὑπερθεῖν τῆς θέσεως ταύτης λόφοις νοσοκομεῖον καὶ πτωχοτροφεῖον τὸ ὑπὸ Κωδινού, ὁ ὄσιος Ζωτικὸς ὁ εἰς τοὺς λαοὺς καλούμενον. Τελευταῖον ὅτι τὸ τῶν Σοφιανῶν παλάτιον ἐκεῖτο ἐν θέσει ἀντικρῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐβλεπεν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἄξιον ἑαυτῆς κάλλος, ἐπιμαρτυρεῖ λίαν εὐγλωττῶς τὸ ἐπόμενον εἰς τὸ παλάτιον τοῦτο ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ ἐπίγραμμα Μαριανοῦ τοῦ Σχολαστικῆ :

Ὅππῳι τεμνομένης χθονὸς ἀνδιχα πόντον ἀνοίγει
πλαγκτὸς ἀλικλύτων πορθμὸς ἀπ' ἤϊόνων
χρυσῆς συλλέκτρῳ τὰδ' ἀνάκτορα θῆκεν ἀνάσσει
τῇ πολυκιδίστῃ θεῖος ἀνὰ Σοφίᾳ.
Ἄξιον, ὃ Ρώμη μεγαλόκρατες, ἀντὶα σέτο
κάλλος ἀπ' Εὐρώπης δέρκεαι εἰς Ἀσίην.

Βεβαίως ὁ Ἰουλιανοῦ λιμὴν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ πλαγκτὸς πορθμὸς, ὅστις ἀλικλύτων ἀπ' ἠϊόνων ἀνδιχα πόντον ἀνοίγει τεμνομένης χθονός, οὔτε πρὸς αὐτὸν ἠδύνατο δέρκεσθαι ἢ μεγαλοκρατῆς Ρώμῃ ἀντὶα ἑαυτῆς κάλλος ἀπ' Εὐρώπης εἰς Ἀσίαν. Ὑπῆρχεν ἀληθῶς ἕτερον παλάτιον τῆς Σοφίας ἐν τῷ Ἰουλιανῷ λιμένι, ἀλλὰ τοῦτο ἐκτίσθη, θανόντος τοῦ Ἰουστίνου, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Τιθέριος τῷ 581, δέκα ἔτη μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν Σοφιανῶν, καὶ εἰς ὁ ἀποκατέστησε τὴν Σοφίαν, δεδωκώς αὐτῇ καὶ κουβικουλαρίους εἰς ὑπουργίαν αὐτῆς, κελεύσας αὐτὴν τιμᾶσθαι ὡς μητέρα αὐτοῦ, κτίσας καὶ λουτρὸν καὶ πᾶσαν θεραπείαν αὐτῆς· ἐντεῦθεν δὲ ἡ σύγχυσις. Περὶ τούτων καὶ μόνων λέγει ὁ Θεοφάνης ὅτι ἐκτίσθησαν πρὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ λιμένος. Τὰ δὲ β λ α ι α τῶν Σοφῶν παλάτια, ὡς ὁ τε ἀνώνυμος πατριογράφος καὶ ὁ Κωδινὸς λέγουσι—πρὸς διάκρισιν βεβαίως ἀπὸ τῶν νέων τῶν ὑπὸ Τιβερίου κτισθέντων—ἀνήγειρον, ἐπεσκεύασε, δῆλον ὅτι, καὶ ἀνεκαίνισεν ὁ Μαυρικίος εἰς ὄνομα Ἀναστασίας τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς τοῦ Τιβερίου, καθ' ὃν χρόνον ἴσως Φιλιππικός, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ἐκτίζεν ἐν Χρυσόπολει τὴν μονὴν τῆς Θεοτόκου καὶ παλάτιον ἐν αὐτῇ ὀφειλὸν ὑποδέχεσθαι Μαυρικίον τὸν βασιλέα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ποιήσας ἰχθυοτροφεῖα καὶ παραδείσια ἐνδοθεν εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ (Θεοφ. 6085).

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ἀναστασίας, τῆς πενθερᾶς τοῦ Μαυρικίου, τὰ ἐν τῇ ἀσιατικῇ παραλίᾳ τοῦ Βοσπόρου παλάτια τῶν Σοφιανῶν περιῆλθον, φαίνεται, εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Ἡρακλείου, ὅστις λίαν, κατὰ τὴν ἀνώνυμον πατριογράφον καὶ τὸν Κωδινόν, ἠρέσκετο νὰ κατοικῆ ἐν αὐτοῖς πρὶν ἢ βασιλεύσῃ.—καθόσον μάλιστα ἐκεῖ ἀπεκαλύφθη εἰς αὐτὸν ὅτι μέλλει νὰ βασιλεύσῃ. Ὅτε δὲ ἐπῆρχετο μετὰ τοῦ στόλου ἐξ Ἀφρικῆς ὅπως τὸν Φωκᾶν τιμωρήσας τὴν βασιλείαν καταλάβῃ, ἢ μήτηρ αὐτοῦ Ἐπιφανεῖα καὶ ἡ μνηστὴ Εὐδοκία, θυγάτηρ Ρόγα τοῦ Ἄφρου, αἵτινες, ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε εὐρισκόμεναι, κατόφθικον πιθανότατα ὅπου ἐφίλει τῶς διατρίβειν ὁ Ἡράκλειος, κρατηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ ἐνεκλεισθησαν εἰς τὸ δεσποτικὸν μοναστήριον τῆς νέας Μετανασίας, ἥτις οὐδεμία ἄλλη βεβαίως ἦν ἢ ἡ ὑπὸ τῆς Θεοδώρας ἀνεγερθεῖσα, ὡς ἡδὲ εἶπομεν, Με τ ἄ ν ο ι α, ἢ παρακειμένη ταῖς Σοφιαναῖς. Ἐκεῖθεν οἱ Πράσινοι, μαθόντες,

λέγει Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεύς, ὅτι ὁ Ἡράκλειος ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον τὴν προσπαρακειμένην τῇ πόλει, ἀπῆραν τὴν μνηστὴν καὶ τὴν μητέρα Φαβίαν ἢ Ἐπιφανεῖαν καὶ ἀπῆνεγκαν αὐτὰς τῷ Ἡρακλείῳ, δευτικ, εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὑπὸ Σεργίου τοῦ πατριάρχου στεφθεῖς, αὐτίκα καὶ τὴν Εὐδοκίαν τὴν μνηστὴν ταινιοῖ, καὶ ἅμα τὰ τε βασιλεία στέφη καὶ τοὺς γαμπλίους στεφάνους ἐδέξαντο, ὥστε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ βασιλεῖς ἄμφω χρηματίζαι αὐτοὺς καὶ νυμφίους. Καὶ ἀφῶ δ' ἐβασίλευσεν ὁ Ἡράκλειος, ἀνευρίσκωμεν αὐτὸν μετὰ τῆς Εὐδοκίας ἐν προκέσῳ τῶν Σοφιανῶν τὸ εἶρ διερχόμενον κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας καὶ τὸν Μαῖουμᾶν, κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς, ἢ πρωτομαγιάν, καθ' ἡμᾶς, ποιοῦντα, καὶ ἐν Σοφιαναῖς ἐτέχθη αὐτῷ ἐκ τῆς Εὐδοκίας τῇ 3 μαΐου, ἡμέρα τετάρτη, κατὰ τὸ Πασχάλιον Χρονικόν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἡράκλειος νέος Κωνσταντῖνος. Φαίνεται ὅτι ἔθος ἦν τοῖς βυζαντινοῖς βασιλεῦσι τὸν Μαῖουμᾶν ἐν ταῖς Σοφιαναῖς ποιεῖν, καθόσον εὐρίσκωμεν παρὰ Θεοφάνει ὅτι καὶ Λέων ὁ Χάζαρος τοῦτο ἔπραξε τῷ 777, δὲν εἶναι δὲ πιστευτὸν ὅτι ὁ Μαῖουμᾶς, τοσοῦτων λαμπρῶν ἐξοχῶν περὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν ὑπαρχουσῶν, ἐγένετο ἐν τῷ Ἰουλιανῷ λιμένι.

Ὅτι αἱ Σοφιαναὶ ἐκείντο ἐν τῇ ἀσιατικῇ παραλίᾳ τοῦ Βοσπόρου ἀντικρῦζουσαι πρὸς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ὃν τρόπον ἢ Χρυσόπολις πρὸς τὸν Γαλατῶν, καὶ ὅτι διὰ θαλάσσης μόνον ἦν ἐφικτὴ ἢ ἀπὸ Σοφιανῶν εἰς Βυζάντιον μετάβασις εὐρίσκωμεν καὶ ἄλλην οἰκονομικὴν παρὰ Θεοφάνει μαρτυρίαν. Κωνσταντῖνου τοῦ Κοπρωνύμου βασιλεύοντος ἐνεκλήθη ἐν ἔτει 762—763 ὁ βαρύτερος καὶ δριμύτατος χειμὼν ἐξ ὅσων ἡ ἱστορία ἀναφέρει. Ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὀκτωβρίου φοβερόν καὶ πικρότατον ἐκράτησε ψύχος, ἐξ οὗ ἐπάγη κατὰ τὴν ἀρκτῶν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἢ θάλασσα μέχρις ἑκατὸν μιλίων ἀπὸ τῆς ξηρᾶς εἰς βάθος τριάκοντα πήχεων, «ἀπὸ Ζηκχίας μέχρι τοῦ Δανουβίου καὶ τοῦ Κούφη ποταμοῦ καὶ τοῦ Δάμαστρου τε καὶ Δάναπρι καὶ τῶν Νεκροπύλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀκτῆς μέχρι Μεσημβρίας καὶ Μηδεῖας ὅμοια πεπονθότων». Ἡ χιὼν ἀπλέτως καὶ ἀδιαλείπτως καταπίπτουσα ἐπνύξησε τὸ πάγος ἐπὶ εἰκοσιν ἔτι πήχεις βάθους οὕτως ὥστε ἅπας ὁ Εὐξείνιος εἰς ξηρὰν μετεβλήθη, ἐπεζοβάτου δ' ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ Βουλγαρίας καὶ Χαζαρίας καὶ τῶν λοιπῶν παρακειμένων χωρῶν ἄνθρωποι τε καὶ ἄγρια καὶ ἡμέρα ζῶα. Τὸν φεβρουάριον τοῦ 763 τοῦ πάγου τοῦτου κατατμηθέντος, ἀνέμων δὲ πνεόντων σφοδρῶν, πάγων ὑπερμεγέθεις καὶ ὀρεοφανεῖς κολωνοὶ εἰς τὸν Βόσπορον διὰ τῆς Δαφνουσίας καὶ τοῦ Ἰεροῦ κατηνέχθησαν καὶ ἐθάσαν μέχρι τῆς πόλεως καὶ ἐντεῦθεν πρὸς νότον φερόμενοι πάσας τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντιδὸς ἐπλήρωσαν μέχρι τοῦ Ἐλλησπόντου. Ἀυτόπτης μάρτυς τῶν νήσων τούτων τοῦ πάγου γενόμενος ὁ Θεοφάνης, δε καὶ ἐπιβάς μιᾶς αὐτῶν ἐπαῖξεν ἐν αὐτῇ μετὰ τριάκοντα ὀμνηλικῶν, ἀναφέρει πρὸς ἄλλοις ὅτι πάγους κολοσσὸς προδραγεῖς τῷ τείχει τῆς πόλεως φοβερῶς τοῦτο διέδειξεν, ὡς καὶ τοὺς ἐνδοθεν οἴκους συμματασχεῖν τοῦ σάλου· εἰς τρία δὲ διαρραγεῖς τμήματα, ὧν ἐκάστου τὸ ὕψος ὑπερεῖχε τὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, περιέζωσεν αὐ-

την ἀπὸ τῶν Μαγγάνων μέχρι τοῦ Βοσπόρου, « πάντες δὲ οἱ τῆς πόλεως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ἀδιαλείπτως τῇ θεᾷ τούτων προσεκαρτέρουν καὶ μετὰ θρήνων καὶ δακρύων οἴκοι ἀνέκαμπτον, ἀποροῦντες τί εἰπεῖν πρὸς τοῦτο ». Ὁ Βόσπορος ἄπας εἰς ξηρὰν οὕτω μετεβλήθη, « πᾶς δὲ ὁ βουλόμενος, προστίθεισιν ὁ αὐτόπτης Θεοφάνης, ἀπὸ Σοφριανῶν ἕως τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ τῆς Χρυσοπόλεως ἕως τῶν ἁγίου Μάμαντος καὶ τῶν Γαλάτου ἀκωλύτως ὡς διὰ ξηρᾶς ἐβάδιζον ». Δῆλον, φρονῶν, ἐκ τούτων ὅτι αἱ Σοφριανᾶι δὲν ἦσαν βεβαίως ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι, ὅθεν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ παγῇ ὁ Βόσπορος ὅπως μεταβῇ τις ἀκωλύτως διὰ ξηρᾶς εἰς οἰονδήποτε μέρος τῆς πόλεως βούλεται, ἀλλ', ὡς ἡ Χρυσόπολις, ἐν τῇ ἀσιατικῇ τοῦ Βοσπόρου ἀκτῇ, καί, ὡς ἐκίνη ἀντικρῦζει ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς τοῖς Γαλάτου, οὕτως ἀναζητητέον καὶ τὰς Σοφριανᾶς ἐν θέσει ἀντικρῦζούσῃ τῇ ἀμφιθεατρικῶς ἐκτεινομένη Κωνσταντινουπόλει οὐχὶ πλέον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἀλλ' ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον τοιαύτην δὲ μίαν μόνην ἡμεῖς ἐν τῷ Βοσπόρῳ γινώσκωμεν, τὴν τῶν Προόχθων ἢ Βρόχθων, ἐνθα ὁ Βόσπορος καμπτόμενος προβάλλει τὴν ἀκτὴν ταύτην ἀντὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Παρὰ τὰς Σοφριανᾶς πάντως ἀνηγέρθη ὑπὸ Ἰουστίνου καὶ Σοφίας ἡ πέραθε τοῦ στενοῦ ἐκκλησία Χρυσοκέραμος, περὶ ἧς λόγον ποιοῦνται ὁ τε ἀνώνυμος πατριογράφος καὶ ὁ Κωδινός. Μεθ' ὅλην τὴν καλὴν ἡμῶν θέλῃσιν, δὲν ἐνοήσαμεν τὸν λόγον, δι' ὃν ὁ τε Σκαρλάτος ὁ Βυζάντιος καὶ ὁ φίλος κ. Μ. Γεδεών μεταφέρουσι τὴν Χρυσοκέραμον ταύτην ἐκκλησίαν εἰς Κουσόγουντσούκιον, παρὰ τὰ ρητῶς καὶ σαφῶς περὶ τῆς θέσεως Χρυσοκεράμου ὑπὸ Πέτρου τοῦ Γυλλίου (de Bosphoro Thracio) λεγόμενα : Inde (ἐκ Προόχθων), brevi promontorio superato, adest vicus dictus Chrysoceramus, ex eo quod olim templum haberet tegulis inauratis tectum. Ex hoc vico effodi vidi saxa quadrata ingentia fundamentorum antiquorum, sub terra abdita in duodecim altitudinem pedum, indicantia ibi olim fuisse castellum munitissimum, cujus modi fuerunt regiae Sophianae nuncupatae aut his antiquiora palatia, quae non longe ab aede Michaelis . . . Procopius . . . fuisse designat . . . Chrysocerami fluvius aestate exarescit. Ἀδιστάκτως ἄρα ὁ Γύλλιος ἀποφαίνεται ὅτι Χρυσοκέραμος ἐστὶν ἡ μεταξὺ Τσεγκέλικοῦ καὶ Χαβοῦς-μπασι κοιλίας, ἣν διαρρέει ἐτι καὶ νῦν ρυάξ ἀποξηραίνόμενος τὸ θέρος, ὠνομάσθη δ' οὕτως ἀπὸ τῆς χρυσοκεράμου ἐκκλησίας, ὅτι δ' ἐξ ὧν αὐτὸς ἰδιοῖς ὀμμασὶν εἶδε μεγάλων τετραγώνων λίθων ἀποτελούντων ἀρχαῖα θεμέλια ὀχυρωτάτων πύργου εἰκάζει ὅτι τὰ θεμέλια ταῦτα λείψανα ἦσαν τοῦ παλατίου τῶν Σοφριανῶν καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Προκοπίου ἀναφερομένων ἀρχαίων βασιλείων. Τὴν γνώμην ταύτην ἀκούοντες, νομίζω, προσεπικυροῦσιν ὅσα ἀνωτέρω εἶπον, προσθῶμεν δὲ καὶ τὸ μέχρι τοῦδε διατηρηθὲν ἐκ παραδόσεως ὄνομα Χρυσοκέραμος παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις κατοικοῖς τοῦ Τσεγκέλικοῦ, τὸν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου χρυσοκεραμιδῶν ἀποκαλοῦσι καὶ ἐπιδεικνύουσιν ἐπὶ τῆς στέγης αὐτοῦ τὰς περιλειφθείσας, λέγουσιν, ἐκ τοῦ χρυσοκεράμου ναοῦ τέσσαρας ἢ πέντε χρυσοπραδίνους κεράμους. Τίνι

τῶν ἁγίων ὁ χρυσοκέραμος οὗτος ναὸς ἀφιέρωτο οὐδαμοῦ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων ἀνευρίσκωμεν, διὸ καὶ ὁ Βανδούριος σημειοῦται Cui vero illa sacra fuerit non licet. Παρατόλμως μὲν πάντως, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀναγνοὺς ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ τὸ εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ἐν τοῖς Βασιλίσκου ἢ Δαρείου ἐπίγραμμα τὸδε :

Οὗτος Ἰουστίνος Σοφίης σχεδόν· ἀμφοτέρω δὲ
χρῦσον ἔργον ἔτευξαν ἀπ' Ἀσσυρίοιο θριάμβου

συνέδεσα ἐν τῷ νῷ τὸ χρῦσον τοῦτο ἔργον πρὸς τὴν χρυσοκέραμον ἐκκλησίαν. Τοὺς βυζαντινογράφους δὲ διεξελθὼν καὶ παρ' οὐδενὶ καθοριζομένην εὐρίσκων τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τούτου, ἐπιφανεστάτου βεβαίως, ὡς ἐκ τοῦ παρατεθέντος ἐπιγράμματος δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου εἰς τὸν αὐτὸν ναὸν παρὰ Σοφίας :

Τοῖς σοῖς θεράπουσιν
ἡ θεράπεινα προσέφω Σοφία τὸ δῶρον.

Χριστέ, προσδέξου τὰ σά,
καὶ τῷ βασιλεῖ μου
μισθὸν Ἰουστίνῳ δίδου
νίκας ἐπὶ νίκαις κατὰ νόσων καὶ βαρβάρων —,

καθὼς οὐδὲ τὴν θέσιν τῶν ναῶν Μάμαντος καὶ Βασιλίσκου ἐν τοῖς Δαρείου καὶ Ζηναΐδος ἐν τοῖς Βασιλίσκου, βλέπων δὲ τὸν τῶν Ἀναργύρων ὑπὸ Ἰουστίνου κτισθέντα ναὸν παρὰ μὲν Θεοφάνει ἐν τοῖς Δαρείου τιθέμενον, παρὰ δὲ Ζωναρᾷ ἐν τοῖς Βασιλίσκου, προήχθη εἰς τὰ ἐπόμενα τολμηρὰ ἴσως συμπεράσματα. Πρῶτον ὅτι τὰ Δαρείου καὶ τὰ Βασιλίσκου εἰσὶν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς χώρος καὶ δεύτερον ὅτι Βασιλίσκος, ὁ ἀδελφὸς οὗτος τῆς Βηρίνης, συζύγου τοῦ Λέοντος καὶ πενθερᾶς τοῦ Ζήνωνος καὶ τοῦ Μαρκιανοῦ, υἱοῦ τοῦ ἐν Ρώμῃ βασιλεύσαντος Ἀνθεμίου, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἰρηται, εἶχε πού ἐν προαιετῆ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ θερινὸν ἐνδαιτήμα, τὰ Βασιλίσκου καὶ τοῦτο, ἀρχαιότερον δὲ τὰ Δαρείου καλούμενον, ἐν ᾧ ἀνήγειρεν ἐφεστίους, ὡς εἰπεῖν, ναοὺς, τὸν τοῦ Βασιλίσκου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ ἁγίου καὶ τὸν τῆς Ζηναΐδος ἐπ' ὀνόματι τῆς ὁμωνύμου τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Ζηνωιδίᾳ ἢ Ζηνωιδίᾳ μάρτυρος Ζηναΐδος. Ἐὰν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην παραδεχθῶμεν, οὐδόλως ἀπίθανον εἶναι ὅτι τὰ Βασιλίσκου θερινὰ ἐνδαιτήματα ἦσαν παρὰ τὰ τοῦ Μαρκιανοῦ καὶ τῆς ἀνεψιᾶς αὐτοῦ Λεοντίας, ἦτοι παρὰ τὰ τοῦ Ἀνθεμίου. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ταῦτα πάντα εἰσὶν ἀπλῆ εἰκασία, καὶ τολμηρὰ ἴσως, εἰς ἣν προήχθη ἐκ τε τῶν λόγων, οὐς ἀνέφερον, καὶ διότι ἐν ἡ εἰρηται μοι χρυσοκεράμου κοιλίᾳ μικρὸν πρὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ χειμάρρου, ἀπέναντι μικρᾶς ἐπ' αὐτοῦ γεφύρας, ὑψίσταται μέχρι τοῦ νῦν ἀγίασμα τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, σεβαστὸν τοῖς τε ὀρθοδόξοις καὶ τοῖς ὀθωμανοῖς, παρ' ὃ διαδύονται ἴσως ἀρχαίου οἰκοδομήματος. Ἀλλ' ἴσως ἡ χρυσοκέραμος αὕτη ἐκκλησία ἦν ἡ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, ἦν ἡ μὲν Σοφία καὶ ὁ Ἰουστίνος ἀνακαινίσαντες διὰ χρυσῶν ἐστέγασαν κεράμους, μικρὸν δ' ἔπειτα οἱ Ἀβαροὶ ἐμπροβόλησαν, ὅτε, ὡς εἰρηται, καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἀρχαγγέλου πέραν εἰς τὰ Προμώπου διήρπασαν

Συμπεραίνων λέγω ὅτι τὰ Προμώτου, ἄπερ ὑπὸ τῶν βυζαντινογράφων ἐτέθησαν παρὰ τὴν χαλκιδονικὴν ἀκτὴν, ἐνθα σήμερον τὸ Βοστανδζή, εἰσὶ λατινικὴ παρωνυμία τῆς ἐν τῷ Βοσπόρῳ ἀκτῆς Προόχθων, Βρόχθων, Βρόχων ἢ Πρώτου Δίσκου, ὅτι ὁ ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου πέραν εἰς τὰ Προμώτου ἐστὶν ὁ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ἀνεγερθεὶς ἐν Προόχθοις καὶ ὅτι τέλος ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ, τῇ ἀπὸ Κούλελη μέχρι Βενλέρβεν διηκούσῃ, ἦσαν ὁ τε εἰρημένος ναὸς καὶ ὁ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, τὰ Βορραδίου, ἢ ὑπὸ τῆς Θεοδώρας ἰδρυθεῖσα δεσποτικὴ μονὴ τῆς Μετανοίας, τὰ ἀρχαῖα βασίλεια τοῦ Ἀνθemiου καὶ εἶτα τοῦ Ζήνωνος, αἱ Σοφιαναὶ καὶ ἡ χρυσοκέραμος ἐκκλησία, ἥτις δύποτε καὶ ἂν ἦ.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ ΔΙΑ ΤΗΣ ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ.*

Ἡ γῆ πρὸ τῆς ἐποχῆς τῶν παγῶνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ.

Ἐάν ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι οἱ ἐπὶ τῶν πόλων καὶ τῶν ὀρέων ὑπάρχοντες παγῶνες ἐτίκοντο, τί θὰ ἐγίνετο τότε;

Βεβαίως θὰ εἶχομεν δεύτερον γενικὸν κατακλυσμὸν τῶν χθαμαλωτέρων μερῶν τῆς γῆς.

Ὅθεν ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὁρμώμενοι λαμβάνοντες δὲ ὑπ' ὄψιν οἰονδίποτε γεωγραφικὸν ὑψομετρικὸν χάρτην τῆς γῆς καὶ θέτοντες ἅπαντα τὰ χθαμαλότερα μέρη αὐτῆς ὑπὸ τὴν θάλασσαν, θὰ ἔχωμεν κατὰ μεγίστην προσέγγισιν τὸν γεωγραφικὸν χάρτην τῆς γῆς πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν παγῶνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, βεβαίως δὲ κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, καθότι πολλὰ μέρη τῆς γῆς, τινὰ μὲν ἐξήρθσαν, ἕτερα δὲ καθιζήθησαν, ἐνεκα γεωλογικῶν αἰτιῶν πρὸ καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν.

Λοιπὸν, τὸν οὕτω σχηματισθέντα χάρτην ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, παρατηροῦμεν ὅτι καὶ ἡ Λιβυκὴ ἐρημος ἢ Σαχάρα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο θάλασσα καὶ ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη δὲν στηρίζεται μόνον ἐπὶ τῶν νεωτέρων γεωλογικῶν παρατηρήσεων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλείστων χωρίων τῶν σπουδαιότερων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος, τῶν ἐξῆς:

Ὁ Ἡρόδοτος περιγράφων τὰ τῆς Αἰγύπτου λέγει:

«Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πειθόμεαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδῶν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς κογχυλίαι τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι καὶ ἄλλῃν ἐπανθούσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι καὶ ψάμμον μόνον Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο τὰ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον.»

(Ἡρόδ. II, 42).

*) Ἰδε ἀριθ. 29, σελ. 567—570.

Παρακατιῶν δέ, πραγματευόμενος περὶ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου, λέγει:

«Οὔτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν νομάδων Λιβύων εἰρέονται, ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγειαν ἢ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη, ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδους ὄφρῃ ψάμμου κατῆκει παρατείνουσα ἀπὸ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλέας στήλας. Ἐν δὲ τῇ ὄφρῃ ταύτῃ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ ἄλος ἐστὶ τρύφεα κατὰ χόδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, ...»

Μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὄφρῆς τῆς ψάμμου δι' ἄλλων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, κολωνὸς τε ἄλος ἐστὶ . . . . .»

Ἀπὸ δὲ Γαρυμάντων δι' ἄλλων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ ἄλλος ἄλος τε ἀκολωνὸς καὶ ὕδωρ. . . . Διῆκει δ' ὧν ἡ ὄφρῃ μέχρι Ἡρακλέων στήλεων καὶ τὸ ἔξω τούτων ἐστὶ δὲ ἄλος τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι οἰκόντες. . . . .»

(Ἡρόδ. IV. 181—186).

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω τούτων δύο χωρίων τοῦ Ἡροδότου παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ περιγραφομένη φύσις αὕτη τοῦ ἐδάφους τῆς τε Αἰγύπτου καὶ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου, ὑποδεικνύει τὴν προτέραν αὐτῆς ὑγρὰν κατάστασιν.

Ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐνισχύεται ἐκ τοῦ ἐξῆς χωρίου τοῦ Ὀμήρου:

« . . . ἧ γὰρ πολλὰ παθὼν καὶ πολλ' ἐπαληθεῖς ἠγαγόμεν ἐν νηυσὶ καὶ ὀδοσάτω ἔτει ἦλθον· Κύπρον, Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς, Αἰθίοπας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς καὶ Λιβύην, ...»

(Ὀμηρ. Ὀδυσ. Δ. 81).

Ἐνθα ὁ Μενέλαος περιγράφει τὸ ἐκ τῆς Τροίας ταξειδίον αὐτοῦ τῷ Τηλεμάχῳ.

Ἐπὶ τοῦ χωρίου τούτου παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Μενέλαος μεταβάς ἐκ τῆς Κύπρου εἰς τὴν Φοινίκην καὶ Αἴγυπτον, κατόπιν δὲ εἰς τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς κατοικοῦντας, ὡς γνωστόν, ἅπαν τὸ ἰσημερινὸν μέρος τῆς Ἀφρικῆς, ἐβῆσεν εἰς τοὺς Σιδονίους, Ἐρεμβούς καὶ Λιβύην. Ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς διακρίνει τοὺς Αἰθίοπας τῶν Λιβύων καὶ τοὺς Φοινίκας τῶν Σιδονίων, ἐπομένως οἱ Σιδόνιοι οὗτοι δὲν ἦσαν οἱ Σιδῶνες τῆς Φοινίκης.

Ἀλλὰ ποῖοι λοιπὸν ἦσαν;

Ἀνερευνῶντες τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν τῶν κατοικούντων νῦν τὴν Αἰθιοπίαν ἢ μᾶλλον τὸ ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τμήμα τῆς Ἀφρικῆς εὐρίσκομεν ὅτι οἱ Σουδαναῖοι (Soudanais), οἱ νῦν μεσόγειοι ἐκ τοῦ μέρους τῆς Σαχάρας, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν παράλιοι ὡς ἐκ τῆς ὀρχυκῆς ὑγρᾶς καταστάσεως τῆς νῦν ἐρήμου ταύτης· ὅθεν ὁ Μενέλαος φθὰς εἰς Αἰθιοπίαν ἐπεσκέψθη τοὺς παραλίους λαοὺς αὐτῆς, τοὺς λωτοφάγους Αἰθίοπας, ἦτοι τοὺς Σιδονίους τοὺς νῦν Σουδαναίους.

Ἡ ταυτότης τοῦ ὀνόματος δὲν δεῖκνυται ἡμῖν τοῦτο:

Μετὰ τούτους δὲ ὁ Μενέλαος ἐξακολουθῶν τὸν περιπλοῦν αὐτοῦ ἐβῆσεν εἰς τοὺς Ἐρεμβούς.

Ὁ λαὸς οὗτος, ὡς ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καταδεικνύεται, παραγομένου ἐκ τῆς λέξεως Ἐρεβος, κατόκει ἐκεῖ, ἐνθα ὑπετίθετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ τοῦτο, ἦτοι κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς. Ἐκ τοῦ μέρους δὲ τούτου ἦτο

εύκολος ἢ μετάβασις τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λιβύην, ὁπόθεν ἐπανάκαμψεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα.

“Ὅθεν, ἐκ τῶν ἀνωτέρων τούτων ἀποδείκνυται ἡ περὶ τῆς κατ’ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑγρᾶς καταστάσεως τῆς Σαχάρας ἰδέα τῶν νεωτέρων γεωλόγων.

Ἐκ τῶν κατωτέρω δὲ χωρίων, τοῦ μὲν Ἡροδότου λέγοντος :

« . . . τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ὑποψαιμωτοτέρην . . . ».

(Ἡρόδ. II. 17.)

Καί :

« . . . ὁ δὲ ἄλλ’ αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὁρύσσεται . . . ».

(Ἡρόδ. IV. 181)

Τοῦ δὲ Αἰδοῦλου περιγράφοντος :

« . . . Φοινικώπεδόν τ’ ἐρυθρᾶς ἰερὸν
 χεῖμα θαλάσσης
 χαλκοκέραυνόν τε παρ’ Ὀκεανῷ
 λίμνην παντοτρόφον Αἰθιοπῶν
 ἴν’ ὁ πάντοπτος Ἥλιος ἀεὶ
 χρῶτ’ ἀθάνατον κάματόν θ’ ἴππων
 θερμαῖς ὕδατος
 μαλακοῦ προγαῖς ἀνεπαύει . . . ».

(Αἰσχ. Ἀποσπάσματα. Προμ. Λουόμενος).

ἐσηματίσα τὴν ἰδέαν, ὅτι αὕτη ἡ Λιβυκὴ θάλασσα ἦτο ἡ Ἐρυθρὰ, μετὰ τὴν ἀποξηρανσίν τῆς ὁποίας οἱ μεταγενέστεροι ἔθεσαν αὐτήν, ὁ μὲν Ἀγαθαρχίδης εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, ὁ δὲ Ἡρόδοτος εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ ἕτεροι εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον.

Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ὑποθέτω ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἡ Ἀτλαντίς, ὅπως κατὰ Πλάτωνα ἔκειτο πρὸ

« . . . τοῦ στόμιου, ὃ καλεῖται ὡς φατε ὑμεῖς Ἡρακλέους στήλας . . . ».

(Πλάτ. Τίμαιος. 24. E).

Καὶ περὶ μὲν τῆς Ἀτλαντίδος κατόπιν ἐπιφυλάσσομαι ὅπως πραγματευθῶ ἔκτενέστερον· ἦδη δὲ ἡ σειρά ἀπαιτεῖ ὅπως ἴδωμεν ποῦ ἔκειντο αἱ Ἡρακλείαι αὐταὶ στήλαι, ἢ τὸ στόμιον τῆς συγκοινωνίας τῆς ἐσωτερικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ὠκεανοῦ.

Τὸ στόμιον τοῦτο ὑποδεικνύεται παρ’ ἀπασί σχεδὸν τοῖς ἀρχαίοις γεωγράφοις, ὡς τὸ νῦν ἐν Γιβραλτάρ ὑπάρχον· ἀλλ’ ἐκ τινῶν χωρίων τῶν αὐτῶν συγγραφέων καταφαίνεται, διὰ διυλίσεως, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, περὶ ἧς ὁμιλῶ, δὲν ἔκειτο εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἀλλὰ μετὰ τὴν Λιβύης καὶ Αἰθιοπίας εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Μαυριτανικῶν ὄρεων καὶ ἀπέναντι τῶν Καναρίων νήσων.

Ὁ Ἡρόδοτος περιγράφων τὴν Λιβύην λέγει :

« . . . ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδους ὄρησιν ψάμμου κατῆκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων ἐπ’ Ἡρακλέας στήλας . . . ».

(Ἡρόδ. IV. 181).

ἐξ οὗ δῆλον γίνεταί ὅτι ἡ Λιβυκὴ ἔρημος ἐξετείνεται ἀπὸ Θηβῶν μέχρι τῶν Ἡρακλείων στήλων.

Ἦδη δὲ ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὑποθέτοντες τὴν ἔρημον

ὡς θάλασσαν, ἔπεται ὅτι αὕτη συνεκοινωνεῖ μετὰ τοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ στενοῦ τῶν Ἡρακλείων στήλων, τῶν κειμένων κατὰ τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς, διότι ἂν τὸ στόμιον τοῦτο δὲν ἔκειτο ἐκεῖ, ἀλλ’ ἐν τῇ Γιβραλτάρ, τότε τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου θὰ ἐξηλέγχετο ψευδὲς καὶ ὁ συγγραφεὺς οὗτος, ὁ κατέχων τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν ὁμοίων του, θὰ ἐπιπτεν εἰς ἀσυγχώρητον γεωγραφικὸν ὀρισμὸν, λέγων ὅτι ἡ Λιβυκὴ Ἐρημος ἐκτείνεται ἀπὸ Θηβῶν μέχρι τῶν Ἡρακλείων στήλων, εἰ ἠννοεῖ τὸ Γιβραλτάρ, ἐνῶ μετὰ τῶν δύο τούτων μερῶν παρεντίθεται ἡ μεγάλη ἀλυσσὸς τῶν Μαυριτανικῶν ὄρεων.

Ἐπομένως τὸ στόμιον τοῦτο ἔκειτο ἐπ’ αὐτῶν τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς ἐρήμου Σαχάρας ἢ μᾶλλον τῆς Ἐρυθρᾶς Σαχαριαίας θαλάσσης.

Ἡ τοποθεσία αὕτη καταδεικνύεται ὁμοίως καὶ ἐκ τοῦ κατωτέρου χωρίου τοῦ Ἀπολλοδώρου, λέγοντος :

« Περουόμενος οὖν ἐπὶ τὰς Γηρῶνον βόας διὰ τῆς Εὐρώπης, ἄγρια πολλὰ παρελθὼν, Λιβύην ἐπέβαινε· καὶ παρελθὼν Ταρτηρῶν, ἔστησε σημεῖα τῆς πορείας ἐπὶ τῶν ὄρων Εὐρώπης καὶ Λιβύης ἀντιστοίχους δύο στήλας . . . ».

(Ἀπολλοδ. Βιβλιοθ. Β’. ε’. 10).

Τὸ χωρίον τοῦτο βεβαίως ὁ Ἀπολλοδώρος παρέλαβεν ἐκ τῶν παραδόσεων καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων συγγραφέων, τοῦτο δὲ συνεδύασε καὶ μετὰ τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ κατὰ τὴν παναρχαιοτάτην ἐποχὴν τὸ Γιβραλτάρ ἦτο ἰσθμὸς (ὅπερ οὐκ ἴδιον ἐκ τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ σχήματος καταδεικνύεται ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν παρὰ Στράβωνι ἀναφερομένων ἀρχαίων γεωγράφων ὑποστηρίζεται), ἐνόμων τὴν Ἰβηρίαν μετὰ τῆς Λιβύης (ἀποτελούσης κατ’ ἐμὴν ἰδέαν μέρος τῆς Εὐρώπης), κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους δὲ χρόνους διὰ τοῦ ὀνόματος Λιβύη ἠννοῶν ἅπασαν σχεδὸν τὴν Ἀφρικὴν.

Ἐπομένως τὸ ἄνω χωρίον δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ οὕτως :

« Περουόμενος οὖν ἐπὶ τὰς Γηρῶνον βόας διὰ τῆς Εὐρώπης, ἄγρια πολλὰ παρελθὼν, Λιβύην ἐπέβαινε· καὶ παρελθὼν Ταρτηρῶν ἔστησε σημεῖα τῆς πορείας ἐπὶ τῶν ὄρων Εὐρώπης καὶ Αἰθιοπίας ἀντιστοίχους δύο στήλας . . . ».

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑποθετικῆς καταστάσεως τῆς γῆς πρὸ τῆς ἐποχῆς τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ. Νῦν δὲ εἰσεέλθωμεν εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς παρούσης πραγματείας.

ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΚΑΜΠΑΝΑΚΗΣ,

(Ἀκολουθεῖ).

ἀρχιτέκτων.

ΥΠΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

Α’.

Τὰ πάντα περιβάλλει νύκτιος σιγή· πρὸς τῇ ἀκτῇ τὸ σῶμα τὸ ἀφροσπερές ἐπὶ λεπρᾶδος πέτρας πάλλον θραύεται· τῆς ἀηδόνος ἢ μελίθρογγος φωνὴ εἰς τῶν δασῶν τὰ βέθη κελαδεῖ φαιδρὰ, καὶ ἡ παλμώδης

1) Ἀντὶ Λιβύης.

ἤχώ της διαχέεται ὡς μαγικὴ αἰσθήματος ἐξάτμισις, ἣτις ἐν τῇ ἀμβροσίῳ ὄρῳ θερινῆς νυκτὸς προσπνέει ἐν τῇ φύσει ἐναρμόνιος.

Ἐψοῦ ἐκεῖ, μέσφ γλαυκοῦ αἰθέρος,
ἢ Φοῖβη μειδιᾷ ἢ θεσπεσία
ἀγνή ὡς ἀδελφῶν ἀγγέλων ἔρωσ
εἶν' ἢ ἀκτίς της ἢ παραδεισία.

Νομίζει τις ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ Πλάστου ἢ ἁγία διὰ τῆς ἡλιολαμποῦς γραφίδος Του ἐκείνης μειδιάμα ἐνέγραψεν, ἐν τῇ δημιουργίᾳ, εἰς τὴν χρυσόστιλπνον μορφήν τῆς μελιχροῦς σελήνης.

Ὡς λαμπυρίζον παρθενίας στέφος
τοῦ Οὐρανοῦ τὸ ἄσπιλον δῆλονεῖ
ἂν μὲ στοργὴν τὴν θίξῃ κἀνὲν νέφος.
θωπευτικῶς κ' ἐκείνη τὸ χρυσόνοει.

Χαῖρε, σελήνη ἀργυρᾷ, ὁ φᾶρος τῶν πλανήτων,
λύχνος χρυσοῦς τῶν ποιητῶν, γλυκὺς λαμπτήρ πε-
[νίτων,
ἂς λάμπ' εἰς τὸ στερέωμα ἢ συμπαθὲς μορφή σου
ὡς φῶς τυχαίως ἐκπεδὸν ἀπὸ τοῦ Παραδείσου.

Ἐπὶ τῆς κυματοπλήγος παράλλου, ἔνθα τῶν φυκῶν αἱ βυθυπράσινοι ταινίαι δονοῦνται, ἐξάπλουονται καὶ ῥιπτάζονται ὑπὸ τὰς θείας τῶν Ζεφύρων πνοάς, οἰκίσκος γλαφυρὸς λευκοτειχῆς ὑψοῦται ῥοδῆς ἀναδενδράς ἐπὶ τῆς στεγῆς αὐτοῦ τοὺς μυριοφύλλους κλάδους ἐφαπτοὶ καὶ ἐπιδείκνυσιν ἀριπρεπῶς τὰ καλλιπέταλα ἄνθη της. Γλυκεία ἡρεμία, σκότος ἡμιφεγγῆς οἶον διαχέει σεληνιαία νύξ, πληροὶ τὸν ταπεινὸν ροδοστεφῆ οἰκίσκον. Τίς ἄρα ὁ εὐδαίμων τούτου κάτοικος ὁ ἀμερίμνος ὡς αἱ Νηρηίδες εἰσπνέων ἐσχεῖ τὴν αὐραν καὶ τὰ μύρα τῆς χλωρᾶς ῥοδῆς, ὁ ὑπὸ τοῦ ἠδέος φλοιοῦ τῆς ἀκτῆς καὶ τῶν πόρρωθεν ἐξικνουμένων μολπῶν τῶν πτηνῶν ἐν νυκτὶ ἡρέμα βυκακλῶμενος;

Μὴ εἶναι ἢ Ἀμφιτρίτη ἢ λευκόπεπλος, ἀφείσα τὸν ἐνάλιον αὐτῆς βρουστεφῆ καὶ βραχύτευκτον θρόνον, τὸν γλαφυρῶς ἀνυψούμενον παρὰ τὸν τοῦ χιονοπώγωνος Προσειδῶνος, οὗ τοὺς πόδας τὰ ἀείρρα κύματα, μετὰ ῥόχθον ἐρχόμενα, θραυόμενα, σθενύμενα, ἀσπάζονται εὐλαβῶς; Μὴ εἶναι Ὁρειάς τις καλλιμορφος ἀνιαθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι χλοανθοῦς λοφίσκου ἐφ' οὗ μακροῦς αἰῶνας ἀγήρω καὶ ὀλβιοδαίμονος βίου διήνυσεν καὶ λιποῦσα τέλος αὐτὸν ἐκ πόθου πρὸς τὸν ἠχήμεντα φλοισβον καὶ τὴν ποντιάδα αὐραν; Οὐχί ὁ τῆς εἰρηνικῆς ταύτης στέγης οἰκῆτωρ δὲν εἶναι ἢ εὐπεπλος Ἀμφιτρίτη, δὲν εἶναι ἢ ἀνθόμορφος Ὁρειάς εἶναι γὰρ ἰσχυρῶς καὶ ὠχρᾶ, ἀλλ' εὐμειδῆς καὶ γλυκεία μονήρης ἐνταῦθα βιοῦσα, τοῦ μονογενοῦς αὐτῆς υἱοῦ ἐπὶ μακρὸν ἤδη χρόνον ἀπόντος, μόνην ἔχει πιστὴν καὶ φίλην σύντροφον τὴν πολλῶ αὐτῆς παλαιγενεστέραν δρῦν πρὸς ἣν λαλεῖ κρυφίῳ τόνῳ, ἐν τῇ δροσερᾷ ἀγῆ ἢ τῇ ἀκτινοστεφεῖ δύσει, τοὺς φλογεροὺς αὐτῆς μητρικοὺς πόθους, τὴν δυσφόρητον αὐτῆς ἀνυπομονησίαν, ὁσημέραι ἀλλ' ἀνωφελῶς ἀναμενούσης τὸ τέκνον τὸ ἀπόν. . . . Καὶ πλα-

νᾷ τότε δακρῶν τὸ ἡμισβεστον ἀλλ' ὑπὸ σπινθῆρος τινος τῆς ψυχικῆς πυρᾶς φλεγόμενον βλέμμα της ἐπὶ τῆς ἐγγύς ἀπλουμένης γλαυκῆς θαλάσσης τῆς ἀέννου, τῆς ἀπεράντου, τῆς ἀχανοῦς εἰς ἧς τὴν ἐσχάτην ἄκραν, τὴν πρὸς τὸ πέρασ τοῦ ὀρίζοντος συμπύπτουσαν, ἐξηφανίσθη βαθμηδόν, οἶονεῖ πετώσα διὰ τῶν ἰστίων ὡς διὰ λευκῶν νήσσης πετερύγων, ἢ ναῦς ἐκείνη ἢ φίλη θυα καὶ ἀπεχθῆς ἢ τὸν γλυκὺν ἐκείνης υἱὸν τῆς φίλης μητρός καὶ τῆς φιλτέρας Πατρίδος ἀσπλάχνως ἀπομακρύνασα.

Ὡ πόντε, ὡς ὁ πόθος ἀχανῆς, ὡς ἡ καρδία ἀεικίνητος! πρὸς τί ἄρα πάλλεσαι ἐσσεῖ; μὴ εἶσαι σὺ ἢ τὸν οὐρανὸν κατοπτρίζουσα μεγάλη τῆς φύσεως καρδία ἐν ἣ τὸ γλαυκὸν ἐκείνης αἶμα, τὸ ἀμετρον ὕδωρ, κυκλοφορεῖται; καὶ μὴ ὁ ἀένναος ῥόχθος σου ἐστὶν ἢ ἀσίγητος φωνή, ἢ βαθεῖα καὶ σοβαρὰ τῶν αἰσθημάτων τῆς φύσεως; Ἀλλ' οὐχί, οὐχί θάλασσα! ἂν ἦσο καρδία αἰσθημα ἐγκλείουσα, δὲν θὰ ἔμενες ἀνάληπτος, κωφή, πρὸς τὰς ἀφώνους ἰκεσίας καὶ τοὺς δακρυόεντας στεναγμοὺς μητρός γηραιᾶς παρὰ σοῦ ἐκζητούσης τὸ τρισπύθητον τέκνον της! . . .

Ὡ τάλαινα γραῦς! οὐδόλως ἀκροᾶται τῶν μητρικῶν παλμῶν σου ὁ εὐρὺς ὠκεανός· ἀλλὰ τὸ βλέμμα ὑψοῦσα πρὸς τὸν ὑπερθεὸν αὐτοῦ αἰωρούμενον ὠκεανὸν τῶν ἀέρων, οὗ οἱ διαυγεῖς ἀργυροχρῶσοι θάλοι κρύπτουσιν ἀφ' ἡμῶν τὸν ὑπερήμενον καὶ ἀγγελοφροῦρητον Θρόνον τοῦ Δημιουργοῦ, τὴν φωτολαμπῆ κορωνίδα τῆς φύσεως, αἰτήτων ἐκείθεν ἀρωγῆν καὶ ἀντίληψιν καὶ ἢ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἢ συμπαθῶς τὸ οὐς τείνουσα πρὸς μητέρα θρηνοῦσαν, ἐπιχῶσει τὴν οὐρανίαν δρόσον τῆς χαρᾶς ἐν τῇ φλεγούσῃ ἐκ πόθου καρδίᾳ σου!

B'.

Σιγῇ ἀνάσσει ἐν τῷ ταπεινῷ τῆς χήρας δώματι· παρὰ τὸν τοῖχον χρυσοστέφανον τῆς Παρθένου εἰκόνισμα προχέει θεῖον γαλήνης μειδιάμα καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ ἀκοίμητος ἀργυροῦς λύχνος γλυκὺ καὶ ζωήρρυτον φῶς· ἐκεῖ ἢ γραῖα, γονυπετής, ὡς κατὰ κλεῖδα τῆς εὐσεβοῦς αὐτῆς νυκτερινῆς εὐχῆς, μορμύρει τὴν στερεότυπον ἐκείνην ἐνθερμον δέησιν: «Ὡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ! δός μοι τὸ τέκνον μου!»

Τότε τὸ βλέμμα τῆς χρυσῆς εἰκόνης προσμειδιῶν αὐτῇ ἰλαρώτερον φαίνεται ὡς εὐμενῆς καὶ γλυκεία ὑπόσχεσις. . . αὐτῇ δ' ἐγειρομένη φέρει ἤδη ἐν τῇ ψυχῇ τὴν εὐσεβῆ ἐλπίδα, τὴν χρυσὴν ἀκτῖνα τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου βλέμματος.

Καὶ ἐγγίζει πρὸς τὴν αἰθοφόρον θυρίδα τὴν τὰ κύματα ἀτενίζουσαν ὅπως ρεμβάσῃ ἔτι ἐπὶ μικρὸν τὴν αἰφνιδίαν ἐκείθεν ἐπάνοδον τοῦ φιλάτου αὐτῇ, ἢ τῇ προεῖπε τῆς εἰκόνης τὸ βλέμμα.

Ἀλλ' ἰδοῦ, φωνὴ γλυκεία καὶ νεαρὰ πάλλεται ἐν τῇ ἡμέρῳ νυκτικῇ ἀτμοσφαιρῇ ἢ ἢ ἰλκείρα Φοῖβη περιλουεῖ διὰ παγγρῶσου φωτός:

« Σὲ ἀγαπῶ, Σελήνη,
κόρη ἀργυρᾶ·
ἂν ἡ μορφή σου κλίνη
πρὸς χρυσᾶ νερά,
εἰκὼν σου τρομοδύνει
ἐντὸς τῶν ἱλαρά·

Ἦ αὔρα τὸτ' ἀνοίγει
ἀραιὰ πτερὰ
καὶ τὴν εἰκόνα θίγει
μέσα ἐλαφρᾶ,
εἶτα θροεῖ νὰ φύγη,
κ' ἰδοῦ, περᾶ, περᾶ . . .

Κι' ὁ κύκνος ὁ πρόσπλέων
τὸ βαθὺ νερόν,
ὄπερ, βραδὺ προορέον,
κρίνον ἀνθηρὸν
φιλεῖ, ἄρωμα πνέον
ἐπὶ ὄχθῶν χλωρῶν,
ἐν ᾧ κινεῖ κ' ὑψώνει
τὸ λευκὸν πτερόν
τὴν αὔραν ἀραιώνει,
κ' αἴφνης λαμπερὸν
τὸ φῶς σου τάργυρόνει
ἐπάνω του περῶν.

Ἦ Φοῖβη χρυσοχίτων,
ἀνασσα λευκῆ!
μειδιάμα Χαριτῶν
ἐπὶ σὲ οἰκεῖ·

μὴ ρόδων δροσοδάπτων
τὸ μύρον τὸ γλυκὺ,
ἢ ἀπὸ πτηνῶν σμῆνη
θεῖα μουσικῆ,
σὲ φθάνει, σὲ φαιδρύνει
ὑψηλὰ ἐκεῖ,
καὶ μειδιᾷς, Σελήνη,
ὡς Ἦβη μαγικῆ;

Ἦ! λάμπ' ἔσαι, στέμμα
σὺ τῶν οὐρανῶν!
καὶ σὺ, περῶν ἡρέμα,
κῦμα γαλανόν,
εἰς ἓν ἀκτίνος βλέμμα
ὠραῖον καὶ σεμνόν
ὁ περ σοὶ ὀπτ' ἡ κόρη
πλήρης καλλονῶν,
φωτὸς ἐνδυμα φέροι,
ἐνδυμα στιλπνόν,
κ' ἐκόστικόν θεῶρει
τὸ κάλλος τῆς τ' ἡγνόν!

Ἐνῷ ἔγγυς ὁ φλοῖσθος θορυβεῖ
ἐπὶ ἠχώ τοῦ ἄσματος ἀπλοῦται
μέγαι ἡ γραῖς ἀκίαντος, βωβῆ
κ' ἐπὶ στιγμὴν τὸ ὄμμα τῆς θαμβοῦται!

Ἦ! τίς φωνή, τίς ἀληθτος φωνή,
τὸ οὖς αὐτῆς τὸ μαγευμένον πλήσσει;
πρὸς τί αὐτὴν βαθεῶς συγκινεῖ;
πρὸς τί λοιπὸν θαμβοῦται, τρέμει, φρίσσει;

— Θεέ! ἡ φωνὴ τοῦ υἱοῦ μου, ἐν μέσῃ νυκτὶ! ἦ

φωνὴ τοῦ υἱοῦ μου! . . . μὴ εἶναι ὄνειρον; μὴ εἶναι
εἶρων πλάνη; . . .

Ἄλλ' ἔτι ἡ φαειρὰ φωνὴ ὄλοεν ἐγγιζοῦσα μέλπει
γλυκερῶς;

Ἀπὸ τὸν σαπφειρώδη σου χρυσονεφῆ αἰθέρα
τὴν φύσιν φροῦρει σιγηλὴ ἐν ᾧ γλυκὴ ὑπνώττει
καὶ διὰ τὸν ἐρχόμενον υἱὸν πρὸς τὴν μητέρα,
γλυκεῖα Φοῖβη! τῆς νυκτὸς διάλυε τὰ σκοτῆ!

Μειδιάσσον ὡς συμπαθὲς σὺ τῆς Προνοίας ὄμμα,
κ' εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ ἀσπασμοῦ τὴν ἱερὰν ἐκείνην,
ἢ θεσπεστὰ σου μορφή τὸ ταπεινὸν τῶν ὄμμα
ἄς δελαγίστη, χύνουσα οὐράνιον γαλήνην!

Καὶ πρὶν ἢ τῶν τελευταίων τόνων ἡ ἀπήχησις
σβεσθῆ ἐν τῷ ἀέρι, ἡ εὐπαγῆς γαλανόλευκος καὺς
πατάσσοῦσα καὶ σχίζοῦσα τοὺς χιονώδεις ἀφρούς,
ἀμυδρῶς ὑπολάμποντα, διὰ τῆς ταχυπόρου πλώρης,
ἐγγιζεῖ πρὸς τὴν πύραλον· τότε διαφαίνεται νεανίου
μορφή, ἥτις αἴφνης ἐλαφρῶς ἐκείθεν ἀλλομένη σπεύ-
δει ἀνοικταῖς ἀγκάλας καὶ μετ' ἱλαροῦ μειδιάματος
πρὸς τὴν ἀργυρότριχα γραιὰν ἐννεὸν ἐκ χαρμοσύνου
ἐκπλήξεως, δίκην μαρμαρίνου ἀγάλματος, ἰσταμένην
ἐν τῇ ἡμιφωγῆ σκοτίᾳ καὶ μετὰ ταχεῖαν χαρὰς ἐκ-
φώνησιν, ζωηρὰν καὶ περιπαθῆ ὡς λαθραῖος ὄργανου
ἦχος, μήτηρ καὶ υἱὸς θερμῶς περιεπτυγμένοι ροφῶσι
τὰ πυρῶδη ἀλλήλων φιλήματα.

Ἦ στιγμὴ ὑπερτάτης εὐδαιμονίας γλυκεῖας μέ-
θης, ἀγίας ἐκστάσεως! ὦ στιγμὴ ἦν φθονοῦσι τὰ ἐν
ταῖς γαληνίαις αὐτῶν φωλαῖς κοιταζόμενα πτηνὰ
καὶ ἐν σιγηλῷ σεβασμῷ ἀτενίζει ἡ φύσις γύρω ἡ πε-
ρικαλλῆς! Ἦ στιγμὴ ἦν καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτὸς μειδιῶν
προσβλέπει ἔσο εὐλογητῆ!

— Ἦ φίλον τέκνον, γλυκὺ μου μέλημα, ὁ ἐνσαρ-
κωθείς σὺ τῆς καρδίας μου παλμός! πρὸς τί, ἀφείς
τῆς ἡμέρας τὸ ζεῖδιωρον φέγγος ἐπεφάνης εἰς τὸ φλέ-
γον μου ὄμμα ἐν ὄρχ νυκτὸς ὡς πόθου ὕναρ προσφι-
λῆς καὶ τερπνόν;

— Ἦ μήτερ, μελίρρους βρύσις ἐξ ἧς τοῦ βίου μου τὸ
νᾶμα ἀπέρρευσεν! ἐκεῖ μακρὰν καὶ πέραν τῆς ἀρκείας
τοῦ ὀρίζοντος γράμμης, ἐκεῖ εἰς τοῦ πελάγους τὰ
ἀπώτατα χθρὴ ἔνθα ἡ ὄρασίς σου δὲν φθάνει καὶ τὸ
πνεῦμα ἀπαυδᾷ πετῶν μέσῳ τοῦ ἀτέρμονος ἀχανοῦς,
σφοδρὰ λαίλαπος πνοῆ ἐπὶ μακρὸν τὴν ναῦν μου ἐκ-
λειδώνισε· ὁ βορρᾶς ἐμηκάτο, τὸ κῦμα ὠρθοῦτο καὶ
φθάνον μέχρις οὐρανοῦ ἐσβέννυε τὰ ἀστρα· τότε τὸ
τάλαν τέκνον σου ἀπελπίσαν τοῦ νᾶ σ' ἐπανίδη,
ἀπελπίσαν τοῦ νᾶσπασθῆ τὸ φίλιον χῶμα τοῦ ἱεροῦ
πατρίου ἐδάφους, ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ σκυ-
θρωπὸν αὐτοῦ μέτωπον καὶ εὐζήμενον τῷ Θεῷ ἀνέ-
μενε τὸν θάνατον τὸν οἰκτρὸν, τὸν ζοφερὸν θάνατον
ὃν ἐμήνυεν αὐτῷ ὡς ἀπειλὴ ἀγρία τὸ διόβολον πλῆκ-
τρον τὸ παταγωδῶς ἐν τῷ ἀνέμῳ συντριβόμενον.
Καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ πενθίμῳ στάσει μου, μήτερ, εἶ-
πον! «Μήτερ τοῦ Θεοῦ! σπλαγγνίσθητι ἐμὲ καὶ τὴν
μητέρα μου ἧς ἔγνωσ τοὺς πυρῶδεις παλμούς! . . .»

Τότε οἱ ὀφθαλμοί μου ἀνυψωθέντες διείδον θαῦμα

μεγα, θεῖον πρωτοφανές · · ὦ μητερ, εἶδον ἄγγελον ἑλαφρῶς ἐν τῷ ἀέρι ἐπαιωρούμενον, οὗ ἡ χρυσῶδης αἴγλη περιχυθεῖσα ἐφώτισε τὴν ζοφερὰν τῆς θυέλλης σκοτίαν καὶ ἡ εὐρεία χιονόλευκος πτέρυξ, ῥιπταζομένη μεθ' ἡσύχου θροῆς, ἐπράχυνε τοὺς ῥοιδοῦντας ἀνέμους, κατεσίγασε τὸ φρυάκτον σῶμα ἐσκίασε στοργικῶς τὸ δεινοπαθές μου σκάφος καὶ διέχυσε τὴν ἰλαρὰν αἰθρίαν, τὴν γαλήνην τὴν ζεῖδωρον.

Καὶ αἴφνης ὑψώσας ἐκ δευτέρου τὸ βλέμμα οὐδένα ἔτι εὔρον· ὁ οὐρανόπεμπτος ἄγγελος ὁ κοπάσας τὸν σάλον ἐπτερούγισε καὶ πάλιν πρὸς τὸν οὐρανόν.

Ἐξακολουθήσας δ' εἶτα τὸν πλοῦν, μητερ, ἔφθασα ἤδη πρὸς σέ ἐν τῇ σεληνοφεγγεῖ νυκτί. Μητερ, ὁ φύλαξ ἐκεῖνος ἄγγελος ἐπέμφθη, εἰμὶ βέβαιος, κατὰ παρχλήσιν ἀγίαν τῆς Ἀειπαρθένου· εὐχαριστήσωμεν αὐτῇ ἀπὸ βάλθους ψυχῆς!

Ἡ μήτηρ μετὰ τοῦ υἱοῦ ἀνταλλάξαντες ἐν ἔτι φίλημα, ὑπερβαίνουσι τὸν οὐδὸν τοῦ λευκοῦ οἰκίσκου καὶ μετὰ βραχεῖαν στιγμήν ἐν ἡ ἀσκεπεῖς γονυκλίνουσιν ἀμφοτέροι πρὸ τοῦ ἀργυροστεφάνου τῆς Περθένου εἰκονίσματος, ἡ μήτηρ γηθοσύνως μνηνησομένη τῶν ἱερῶν ἀκτίων, ἄς, δίκην εὐχρῶν ὑποσχέσεων, τὸ βλέμα Ἐκεῖνης τῇ ἐπέτειλε πρότερον, λέγει μετὰ θερμῆς παλλομένης φωνῆς:

Χρυσὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ! κάθε μητέρα μαύρη πῶχει παιδί ὅστι ξενιτεῖα καὶ κλαίει ἐρηλωμένη, δῶσε, ἀνέλπιστα κ' αὐτὴ τὰγαπητό της ναῦρη, καθὼς ἐμένα νὰ χαρῆ κ' ἐκεῖνη ἢ καὶ μὲν! . . .

Χρυσὴ μου Μαῖα! πὸ παντοῦ τὴν μαύρη λυπη διώχνη! γένου γαλήνης ἔσαστερῶ ἢ ὄροσερὸ ἀγέρι, φούσκων' ἀγάλι τὰ πανιά, τὸ καρθάκι σπορῶχνε ὀποῦ ἔτῃ μάνα του παιδί ξενιτεμένο φέρε!

Χρυσὴ λαμπάδα, Παναγιά, ἐμπρός Σου θε ν' ἀνάψω ὀποῦ ταέρι τῆς αὐγῆς ποτὲ νὰ μὴν τὴν δβύνη καὶ τὸ λιβάνι τ' ἄγιο ὀποῦ θὰ μωσχοκάψω ἔτὸ θυματῆρι τῆς καρδιάς θὰ ἦν Εὐγνωμοσύνη!

Χρυσὴ λαμπάδα, Παναγιά, ἐμπρός σου θε ν' ἀνάψω ποῦ κ' ὁ λαμπρός Αὐγερινός τὸ φῶς της νὰ ζηλεύμ κ' ἐπάνω ἔς τὴν Εἰκόνα Σου τὴν ἄγια θὰ γράψω: «Ὁποῖος ζητεῖ παρηγοριὰ ἐδῶ νὰ τὴν γυροῦν! . . .».

Δ'.

Ἡ νύξ ὑποχωρεῖ, ὁ αἰθῆρ πορφυροῦται εἰς τὴν φαιδράν τῆς Ἡοῦς προσπέλασιν ἡ δὲ ἰλίκερα Φοῖβη λευκάζουσα ἤδη ἐπιρροίπτει τὴν ἐσχάτην αὐτῆς ἄχρουν ἀκτίνα ἐπὶ τῆς γονυκλινούς ἔτι θυάδος ἧς οἱ ἔσχατοι φθόγγοι, συνενωθέντες μετὰ τῆς ἀγίας ὠδῆς τῆς πρώτης ἐν τῷ ἄλλει ἀφυπνωθείσης φιλομήλας, ἀνέροχονται ταχεῖς πρὸς τὸν οὐρανόν. Μένουσιν ἔτι ἐκεῖνοι ἐν τῇ αὐτῇ στάσει ὑπὸ τὸ κράτος ἱερᾶς ἡδονῆς, μὴ τολμώντες ἐν ἀτενίσωσιν ἀλλήλους μὴ ἀπολέσωσιν τὴν ἀγίαν ἐκεῖνην ἔκστασιν. Ἡ Τέλος, ὑψῶσι τὸ βλέμμα! . . . καὶ ἰδοὺ ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος μειδίωσα καὶ νῦν προσβλέπει αὐτούς.

Ὁ ἀργυρῶς λύχνος, λιπέλαιος ἤδη, τρίζει μικρὸν καὶ θαμβοῦται ὑπὸ τὴν πρώτην χρυσῆν τοῦ ἡλίου μαρμαρυγὴν ἀπλέτως διὰ τῆς ἀνοικτῆς θυρίδος εἰσδύουσαν· ταύτοχρόνως ἑλαφρὸς θροῦς ὡσεὶ ἀέρος βιαιότερον πνεῦμα, ἐκχεῖται ἐπὶ τῆς ῥοδοστεφάνου τοῦ οἰκίσκου στέγης· εἶναι ἡ πτέρυξ τοῦ ἀοράτου φύλακος ἀγγέλου ἐκεῖνου, ὅστις μάρτυς ἤδη παρὰ στὰς τῆς τρισολθίας μητρός καὶ υἱοῦ περιπτύξεως ἀπέρχεται ἐν ἀγγελίῃ τὴν εὐδαμονίαν αὐτῶν πρὸς τὸν πέμψαντα αὐτὸν Ἀνακτα τοῦ ὄρατοῦ καὶ ἀοράτου κόσμου Θεὸν καὶ τὴν σεπτὴν Βασιλίδα τῆς Ἐδέμ, τῆς Παναγίαν Ἐκεῖνου Μητέρα

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΓΑΜΟΣ.*

Ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι ἀντὶ νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὸν θάλαμον ἐκεῖνον, μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ὤφειλε μᾶλλον νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ ἴδῃ κανένα, καὶ κατ' εὐθείαν, ἄνευ οὐδεμιᾶς προκαταλήψεως, ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῶν βράχων. Ἐγίνωσκεν ὅτι ὑπὸ τὰ βλέμματα ἐκεῖνων, οὓς ἡγάπη ἡ ἀποφασιστικότης αὐτῆς θὰ καθίστατο χαλκρά, ὅτι ἡ φωνὴ τῆς μητρός αὐτῆς, ἡ φωνὴ ἐκεῖνη, ἦν ἡκουεν ἐγειρομένη τοῦ ὕπνου ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἔτι αὐτῆς ἡλικίας, θὰ ἐτέρχτε καὶ θὰ ἐξεμηδένιζεν αὐτήν. Ἄλλ' ἀπ' ἐτέρου σκληρὸν θὰ ἦτο νὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ οὕτως ἀποτόμως, ἐὰν δὲ κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀσπασμός, ὃν θὰ εἶδεν αὐτὴ θὰ καθίστα αὐτὴν ἦτονον ἀποφασιστικὴν, τούλαχιστον θὰ διετῆρει ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς τὸ ἄρωμα τῆς θωπείας αὐτοῦ καὶ τὴν παρήγορον ἰδέαν ὅτι ἐπὶ στιγμᾶς τινος διετελέσειν ἐν ἀγάλλῃ ἀγαπώσῃ αὐτήν.

Ἄλλὰ μὴ τοι ἡ μήτηρ αὐτῆς δὲν ἐσκόπει νὰ ἔλθῃ, ὡς ἔπραττε καθ' ἐκαστὴν πρωΐαν; Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ὥρα δὲν προῦχώρει. Ἐὰν μὴ ἐφοβεῖτο γὰ γεννήσῃ ὑπονοίας μεταλλάσσουσα ἐξείς ἀπὸ μακροῦ ἀποδεκτὰς γενομένας, θὰ ἔσπευδεν ἐκεῖνη πρὸς συνάντησιν τῆς μητρός. Ἐκαστον τῶν παρερχομένων λεπτῶν ἐφαίνετο αὐτῇ ὀλόκληρος αἰὼν. Ἦδη ὅτε μόνον νὰ περιμεῖνῃ εἶχεν, ἐθεώρει τὸν παρερχόμενον χρόνον ὡς μάτην χανόμενον διὰ τὴν ἀγάπην αὐτῆς.

Ἐπὶ τέλους ἤκουσε τὸ κρότον τῆς κλειδωνιάς τοῦ θαλάμου τῶν γονέων αὐτῆς καὶ ἐν τῷ διαδρόμῳ τὸν ἤχον τῶν βημάτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Μολονότι δὲν ἦτο σύνηθες νὰ ὀμιλῇ αὐτῷ πρώτῃ ἐκεῖνη καθ' ἣν στιγμήν ἀπῆρχετο εἰς τὴν ἐργασίαν του, δὲν ἠδυνήθη ὅμως ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ἐνδόμυχον ἐπιθυμίαν, ἥτις ὤθει αὐτὴν πρὸς αὐτὸν, ἐφ' ᾧ ἤνοιξε τὴν θύραν.

— Τόσον ἐνωρίς ἐξύπνησες καὶ ἐνεδύθης; εἶπεν ὁ

*) Ἰδε ἀριθ. 28, σελ. 549—551.

κ. Καπὲλ ἀσπαζόμενος αὐτήν. Καὶ ὅμως ὁ καιρὸς δὲν εἶναι εὐχάριστος.

Δὲν ἠδυνήθη ἐκείνη ν' ἀπαντήσῃ τίποτε κατὰ-
ληλον ἀλλ' ἢ νὰ εἴπῃ μόνον τοὺς ἐπὶ τῶν χειλέων
αὐτῆς λόγους ὅσῳ κἂν ἦσαν ἀνόητοι.

- Θὰ ἔλθετε εἰς τὸ πρόγευμα;
- Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἐπανεέλθω;
- Λοιπὸν θὰ ἐπανεέλθετε;
- Βεβαίωτατα.

Καὶ ἀπεμακρύνθη χωρὶς ἡ χεὶρ τῆς Σωσάννης, ἡ ὁποία ἐκράτει τὴν ἰδικήν του νὰ δυνηθῇ νὰ τὸν κρατήσῃ.

Μόλις ἐπέστρεψεν εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς καὶ ἠ-
κούσθη βηματισμὸς ἐλαφρότερος ἐπὶ τοῦ διαδρόμου.
Ἦτο ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν ἡ μήτηρ εἰσῆρχετο
εἰς τὸ θάλαμον αὐτῆς, ἔχουσα ἐπὶ τῶν χειλέων πᾶν-
τοτε τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις ἐκάστης πρωίας, αἱ ὁποῖαι
ἀπὸ τίνος καιροῦ ἦσαν ἐπὶ τοσοῦτον μεστὰι ἀγωνίας
καὶ ἀνησυχίας.

— Πῶς εἶσαι; ἐκοιμήθης καλῶς; Πλησίασε ὀλίγον
νὰ σέ ἴδω καλῶς;

Ὅταν ἡ μήτηρ ἔκλεισε τὴν θύραν, ἡ Σωσάννη,
ἐπειδὴ ἔτρεμον αἱ κνήμαι αὐτῆς, δὲν ἠδυνήθη νὰ
συγκρατήσῃ ἑαυτήν, παραφερομένη δὲ ὑπὸ τῶν βα-
ρυνουσῶν αὐτὴν σκέψεων ἀνέκραξεν.

— Μητέρα!

Ἐνηγαλίσθη τότε τὴν μητέρα αὐτῆς, ἥτις δὲν
ἔξεπλάγη ποσῶς ἐκ ταιούτης διαχύσεως ἀγάπης, ἡ
ὁποία, ἐπὶ τέλους, ἦτο σύμφωνος πρὸς τὸν χαρα-
κτῆρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

- Διατί εἶσαι ἐνδεδυμένη ἀπὸ τῶρα; ἠρώτησε.
- Διότι ἐξύπνησα πολὺ ἔνωρίς.

Ἦρξατο τότε συνδιάλεξις ὡς καθ' ἐκάστην πρωίαν.
Ἄλλ' ἡ Σωσάννη ἡ ὁποία ἠσθάνετο τὴν καρδίαν αὐ-
τῆς ἀναλυομένην ἐξ ἀγάπης καὶ ὠθουμένην ὑπὸ τρυ-
φερότητος, δὲν ἠδύνατο νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ καθη-
μερινὰ συνήθη ἀντικείμενα συνδιαλέξεως, ἀπὸ και-
ροῦ εἰς καιρὸν ἠσπάζετο τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς αὐ-
τῆς, ἣν ἐκράτει ἐν ταῖς ἑαυταῖς, ἐξαίφνης δὲ ἀνευ λό-
γου καὶ χωρὶς οὐδὲν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἔκφρασιν
ἀνέκραξε.

— Μητέρα, ἐάν ἤξευρες πόσον σέ ἀγαπῶ!

— Ἀγαπητῆ μου κόρη, ἐάν ἤξευρες πόσον μὲ
καχιστῶς εὐτυχῆ!

Κατὰ ταιούτην στιγμήν, ὅτε τοσαύτην ὕψιστο
πιερίαν καὶ λύπην διότι θὰ ἐγκατελίμπανε τὴν μητέρα
αὐτῆς, προξενούσα συνάμα αὐτῇ ἀνάτονον πληγὴν, ἡ
ἔκφρασις αὕτη ἦτο τρομερὰ. Καὶ ὅμως κατῴρθωσε
νὰ φανῇ ἀδιάφορος.

— Ἀλήθεια μητέρα; ὑπῆρξα λοιπὸν πολὺ καλῆ
θυγάτηρ;

- Ναι, κόρη μου.
- Πάντοτε;
- Πάντοτε, ναι.

— Δὲν ἐνθυμείσαι νὰ σέ ἐλύπησα ποτέ. . . σο-
βαρῶς;

— Ποτέ.

— Εἶσαι βεβαία;

— Βεβαίωτα.

— Σὰς ἐρωτῶ διότι ἐάν σέ ἐλύπησα ποτέ ἐσκό-
πευον νὰ σέ ζητήσω συγγνώμην, θὰ μὲ συνεχώρεις,
αἰ, μητέρα; Δὲν εἶνε ἀληθές;

Ἐθεώρει λίαν παρήγορον ν' ἀφήσῃ ἀνάμνησιν ἀ-
γνῆν καὶ καλὴν, ὑπερηφανευομένη διότι ἤκουεν ὅτι
ἔπραξε τὸ καθήκον αὐτῆς ὡς θυγάτηρ. Ἡ συγκίνη-
σις αὐτῆς ἦν τόσον ζωηρὰ ὥστε ἐλησμόνησεν ὅλον
τὸ ἐπικίνδυνον τῶν λόγων αὐτῆς τούτων τῶν ὁποίων
ἀργότερον θὰ ἀνεμνησθετο ἡ μήτηρ αὐτῆς. Ἐνόμι-
ζεν ὅτι θὰ συνεχωρεῖτο τὸ ἀμάρτημα αὐτῆς, ἀπο-
λαύουσα ὅλης ταύτης τῆς ὑψίστης χαρᾶς τοῦ ν' ἀπο-
θάνῃ ἐν εἰρήνῃ φέρουσα τὴν εὐλογίαν ἐκείνων, οὓς
ἠγάπησεν. Ἐνόμιζεν ὅτι καθίστατο ἀγνοτέρα, αἰ-
φνης δὲ τότε ἤρξατο διερωτωμένη ἐάν μὴ ὑπῆρξεν
ἄδικος καὶ ἀδίκως σκληρὰ πρὸς τὸν Κάμιλλον.

Πρὸς τί ἔστειλε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην.

Ἐνόμισεν ὅτι ἀγέρωχόν τι ἔπραξε καὶ ὑψηλὸν
γράφουσα αὐτῷ ὅτι «κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς
τοῦ βίου του ἀποβαίνει τις γεναιόφρων». Καὶ ἤδη ἡ
γενναίωφρος ἡ αὐτὴ ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ ἐκαυχῆθη κατ'
ἀρχὰς χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ αὐτήν, ἐγεννᾶτο ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτῆς καὶ ἐθεώρει ἑαυτὴν ἀξιοποῖνον διότι ἐβα-
σάνισε τὸν Κάμιλλον ὅπως ἀνακουρισθῆ ἐκείνη.

Πράγματι ἡ ἀνακούφισις αὐτῆ θὰ ἦτο, καὶ ἦτο
πράγματι μηδαμινή, ἡ δὲ ἐπιστολὴ ἐκείνη προὔξεναι
αὐτῇ μᾶλλον δυσθυμίαν. Ἐροθεῖτο μὴ ἐκείνος διε-
τῆρει ἐν ἑαυτῷ τὴν θανάσιμον καὶ καυστικὴν ἀνά-
μνησιν ὅτι ἀπώλεσε τὸ ἐντελὲς ἐκεῖνο ὄν, ὅπερ ἠ-
δύνατο νὰ προξενήσῃ τελείαν τὴν εὐημερίαν αὐτῶν.
Ἀκοιθῶς ὅμως ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ δὲν εἶχε δε-
χθῆ ποσῶς τὸ ἐντελὲς ἐκεῖνο ὄν, ἡ δὲ ὑπερηφάνεια
αὐτῆς ὡς καὶ ἡ ἀκαταδεξία θὰ προὔξενον βε-
βαίως αἰωνίως αἰμάσσουσιν πληγὴν εἰς τὴν καρδίαν
τοῦ νέου ἐκείνου ὅστις εἶχεν ἐξ ὀλοκλήρου ἀφοσιωθῆ
εἰς αὐτήν. Τίς εἶδε. Πιθανὸν ἄλλη γυνὴ ἦττον ζωη-
ρὰ, ταπεινωτέρα, μᾶλλον εὐπειθὴς καὶ ἐρῶσα θὰ ἔ-
φερε πιθανῶς παρηγορίαν εἰς τὸν τεθλιμμένον καὶ θὰ
ἐξηφάνιζε τὴν ἀνάμνησιν τῆς τεθηκυίας καὶ τότε
θὰ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, ὅτι νεῖνις ὑπερήφανος μὴ ἔ-
χουσα ἐμπιστοσύνην καὶ κρυφίνους δὲν εἶναι προωρι-
σμένη νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ τὸν ἀγαπῶντα ἄνδρα.

Εὗρισκεν ὅλους σκληρὸν καὶ δὲν ἤθελε νὰ λεχθῆ
ὅτι ὁ Κάμιλλος ἦτο δυνατόν νὰ τὴν ἀγαπήσῃ μιᾶ τῶν
ἡμερῶν ὀλιγώτερον, ἢ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ μὴ τὴν θαυ-
μάσῃ, νὰ μὴ τὴν θεωρῆ πλέον ὡς θαῦμα θαυμάτων,
αὐτὴν τὴν θεότητα, τὸ ἰδεῶδες. Ἄ! πρὸς τί ἐθελου-
σίως νὰ ἀμαυρώσῃ τὴν ἀνάμνησιν, ἣν θὰ κατελίμ-
πανεν; καὶ πρὸς τί νὰ μὴ καταβάλλῃ πᾶσαν προσ-
πάθειαν, ὅπως περὶ τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς καταλείπῃ
ὄνομα ταιούτον ὥστε νὰ προφέρεται μετὰ σεβασμοῦ εὐ-
μενοῦς. Εἶχε συμφωνήσει μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς ὅτι
θὰ ἀνήρχοντο εἰς Φλαμμαμβίλλην ὁμοῦ πρὸ τοῦ προ-
γεύματος, ἐκείνη ὅμως διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐκδρομὴν

ἔλαβεν ὡς πρόσκομμα τὴν βροχὴν καὶ ἅμα ὡς ἡ μήτηρ αὐτῆς ἀνεχώρησε ἐκάθησε παρὰ τὴν τράπεζαν ὅπως γράψῃ δευτέραν ἐπιστολὴν πρὸς τὸ Κέμιλλον. Ὁ ταχυδρόμος μόνον περὶ μεσημβρίαν ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ χρηματοκιβωτίου ἀπαξ τῶν εικοσιτεσσάρων ὥρων, τὰς εἰς αὐτὸ ριφθείσας ἐπιστολάς. Εἶχε λοιπὸν ἀπαντᾶ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ὅπως γράψῃ δευτέραν ἐπιστολὴν, ὅπως ρίψῃ αὐτὴν παρὰ τὴν ἄλλην καὶ οὕτω ὁ Κέμιλλος λάβῃ ἀμφοτέρας ταύτοχρονως. Ἐὰν δὲ κατώρθου ν' ἀπαλείψῃ ὀλοσχερῶς τὸ κακόν, ὑπερπροῦξένησεν ἐκείνῳ καὶ ἑαυτῇ, θὰ ἐμοῦ ὅμως αὐτὸ καὶ θὰ τὸ ἐπανώρθου. Τῇ φορᾷ ταύτῃ δὲν ἐσκέφθη ἐπὶ μακρόν, αἱ λέξεις ἀνῆρχοντο ἐκ τῆς καρδίας ἀμέσως εἰς τὰ χεῖλη καὶ ἔγραψεν αὐτὰς τοιαύτας οἵαι ἤρχοντο αὐτῇ, μετ' ἀσυναρτήτου ἀφρονίας.

«Κέμιλλε συγγνώμην. Τόσον ὑπέφερα! Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι μόνην αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν θὰ κρατήσῃς; Ἡ ἄλλη δὲν προέρχεται ἐξ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκ δυστυχούς φρενοβλαβοῦς καὶ ἐπομένως τὴν ἀποκηρύττω. Ὅχι, δὲν σέ καταγοῶ, ὄχι, δὲν εἶσαι αἰτία τοῦ θανάτου μου, ἐγὼ μόνη θέλω ν' ἀποθάνω, τοῦτο δὲ διότι ἐξέθρεψα τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν καὶ τὴν νεότητά μου δι' ἐλπίδων τὰς ὁποίας δὲν δύναμαι νὰ θυσιάσω, αἱ ὁποῖαι εἶναι συμφύεις ἐμοί, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ ἡσυχία μου. Διὰ τοῦτο ἀρνοῦμαι τὴν ὑπαρξίν, τὴν ὁποίαν μοὶ προσφέρεις, οὐχὶ δὲ ἐξ ἀκαταδέξιαις ἢ ἐξ ἐλλείψεως ἔρωτος. Σὲ ἀγαπῶ, καλὲ μου ἄγγελε, ἀλλὰ ἤξευρες; καὶ σὺ ὅτι νεανὴς ὡς ἐγὼ ἢ πρέπει νὰ θριαμβεύσῃ ἢ νὰ ἐξαφανισθῇ. Ἐγὼ ἐξαφανίζομαι, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ γοργώτερον καὶ τὸ ἥττον θλιβερόν ἢ τὸ κακῶς ζῆν.

«Μὴ ἀμφιβέβησεν περὶ τῆς ἀγάπης μου, Κέμιλλέ μου. Μετὰ τινος ὥρας θὰ ἔχω ἀποχαιρετίσῃ πάντας: τὸν πατέρα μου, τὴν μητέρα μου, σέ. Σοὶ ὀρκίζομαι ὅτι τὴν ἀνάμνησίν σου θὰ διατηρῶ ζῶσαν τόσον ὅσον καὶ τῶν γονέων μου, τόσον ζωηρὰν ὅσον δύνασαι νὰ ποθήσῃς—ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Πόσον μὲ ἠγάπησας! Ἐνῶ σοὶ γράφω, βλέπω πρὸ ἐμοῦ ὄρθουμένην ὡς ἐκ μαγείας τὴν εἰκόνα τῶν εὐτυχῶν ἡμῶν ὥρων. Ἔσο ὑπερήφανος Κέμιλλε, διότι μὲ κατέστησες εὐτυχῇ, μὲ ἐμαγνήτισες, μὲ ὑπέταξες καὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις σου, ὑπὸ τὸ βλέμμα σου ἠσθάνθην χάραν ἀπερίγραπτον, θεῖαν. Καὶ ἤδη τόσον πλησίον τοῦ θανάτου εὐρισκομένη ὑφίσταμαι εἰσέτι τὰς ἡδύτητας τῆς θαλπερᾶς ἀτμοσφαιρᾶς δι' ἧς περιέβαλλέ με ὁ ἔρωσ σου. Τί σημαίνει τὸ ὀλιγοχρόνιον τῶν ὥρων ἐκείνων; Τὸ κύριον εἶναι νὰ γνωρίσῃ τις τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ταύτην, σὺ μοὶ πρέσχεις!

«Καὶ ἤδη θὰ ἀνεγνώριζες τὴν Σωσάννην σου, ἐὰν σοὶ ἀπηύθυνα παράκλησίν τινα; Καὶ ὅμως ἐκείνη ἐρχεται νὰ σέ παρακαλέσῃ, νὰ σέ ἐκλιπαρήσῃ ὅπως κρατήσῃς αἰωνίαν πίστιν εἰς τὴν ἐρωμένην σου καὶ εἰς τὸ τέκνον σου. Ἀγάπα καὶ τοὺς μακροθῆν θανόντας, ὡσεὶ ἐκάθηντο παρὰ σοὶ λατρεύοντές σε. ὦ! Κέμιλλε, σέ παρακαλῶ, σέ ἐκλιπαρῶ μετὰ πόνου· δὲν πρέπει ὅμως οὐδέποτε νὰ ἐξαλειφθῇ ἢ καὶ

ἀπομακρυνθῇ μόνον τῆς μνήμης σου ἢ ἀνάμνησις στιγμῶν τινῶν καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Σωσάννης σου! Θέλω, τουτέστιν ἐπιθυμῶ, ἵνα ἡ καρδία σου πάλιν ὅπως τῇ ἐπιούσῃ τῶν καλλιτέρων νυκτῶν, ἄς διήλθομεν ὁμοῦ, ὅτε, μετὰ ἔτος ἢ μετὰ δέκα θὰ ἀναμνησθῆς τῆς ἀγάπης ἡμῶν. Δὲν θ' ἀγαπήσῃς πλέον. Διότι οὐδεμία γυνὴ θὰ δυνηθῇ νὰ σοὶ παράσχῃ συγκίνησιν ὁμοίαν τῆς ἐμῆς. Θὰ ζήσῃς ἀνευ θωπειῶν, μεμονωμένος. Τοιαύτη εἶναι ἡ εὐχή μου. Μὴ ἔχῃς πλέον οὔτε φιλοδοξίαν τινα, οὔτε εὐχὴν. Μὴ νυμφευθῆς ποτέ, οὔτε νὰ τραπῆς ὅμως ἐπὶ διασκεδάσεις. Φύλαξε σεαυτὸν διὰ τὴν Σωσάννην, τοιοῦτον, οἷος ἦσο ὅταν τὸ πρῶτον ἦλθες πρὸς ἐμέ.

«Ἄλλως τε, ἔχεις ἐδῶ καθήκοντα καὶ σέ ἐπιφορτίζω δι' ἐντολῆς ἱεραῶς. Ν' ἀρροισιωθῆς εἰς τὴν μητέρα μου. Μὴ τοι δὲν ἀφήρεσας ἀπ' αὐτῆς τὴν θυγατέρα της; Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ τὴν ἐπισκέπτεσαι καὶ νὰ συνδιαλλέγεσθε περὶ ἐμοῦ. Νὰ προσπαθῆς νὰ ἐλαφρύνῃς τὴν θλιψίν της καὶ ἂν δὲν τὸ κατορθῆς νὰ συγκαλίθῃς μετ' αὐτῆς. Πρὸ πάντων ὅμως ὁμίλει αὐτὴν περὶ ἐμοῦ διὰ μακρῶν, διότι νομίζω ὅτι τίποτε δὲν θὰ τῆς εἶναι καλλίτερον. Προσπάθει νὰ προκαλῆς πρὸς αὐτῆς ἐκχύσεις ψυχῆς, νὰ ὁμιλῇ ἐν ἐκτάσει περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς καὶ ν' ἀκροᾷσαι αὐτῆς μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας. Εἶτα νὰ τῇ εἰπῆς ὅ,τι περὶ αὐτῆς σοὶ ἔλεγον, πόσον τὴν ἠγάπων, ὁποῖα αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης εἶχον γεννήσει ἐν ἐμοὶ αἱ περιποιήσεις καὶ αἱ θωπεῖαι αὐτῆς. Τέλος, προσπάθει, ἐφεύρισκε πᾶν ὅ,τι θέλεις διὰ νὰ ἐπουλώσῃς τὰς πληγὰς, ἄς θὰ τῇ προξενήσω εἰς τρόπον ὅστε ἡ μήτηρ μου νὰ γείνη ὀλίγον καὶ ἰδική σου μήτηρ. Προσπάθει νὰ τῇ παράσχῃς τὴν ἰδέαν ὅτι ἀπομένει αὐτῇ ἐν τέκνον, καὶ ὅτι μετὰ σοῦ δὲν θὰ μείνῃ ποτέ μόνη ἐν τῷ κόσμῳ, ἐὰν δὲ ποτε ὁ πατήρ μου ἐκλίπῃ, προστάτευσον καὶ ἐνίσχυσον αὐτὴν ὡς καλὸς υἱός.

«Οἵαι τηξικάρδιοι συστάσεις καὶ παρακλήσεις, πτωχὴ καρδία μου! Αἰσθάνομαι ἐμαυτὴν λίαν καταβεβλημένην· νομίζω ὅτι εἶμαι μεγάλη ἐνοχος δραπετεύουσα τοιοῦτοτρόπως ἐκ τοῦ κόσμου, ἀντὶ νὰ ταπεινωθῶ καὶ νὰ ὑπομείνω γενναίως τὴν κατάρρευσιν τῆς ὑπερηφανίας μου. Ἄλλὰ, τί ν' σ' εἶπω; Ἐπάλαισα καὶ κατενικήθην. Θὰ ὑπέφερον πολλὰ.

«Σοὶ στέλλω λοιπὸν ὀριστικὸν ἀποχαιρετισμόν. Οὐδεμίαν ἄλλην ἐξ ἐμοῦ θὰ λάβῃς ἐπιστολήν ἄσπασμόν. Τὴν ἐσπέραν ταύτην περὶ τὴν ἔκτην ὥραν θὰ διολησθῆσω εἰς τὸ κενόν καὶ θὰ κλείσω τὰ βλέφαρα διὰ παντός. Νομίζω ὅτι θὰ ἔχω θάρρος κατὰ τὴν ψυχολογικὴν στιγμὴν. Ἐχω ὅμως μίαν καὶ μόνην ἀνησυχίαν καὶ ἀδυναμίαν, μὴ δὲν ἐκριφθῶ ἀμέσως ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐπομένως ὑποστῇ ἀλλοίωσιν ἢ μορφῇ μου. Ἐὰν συμβῇ τοῦτο μὴ μὲ ἀτενίσῃς, ἀλλὰ διατήρησον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὴν ἀνάμνησίν μου, οἷα ἤμην ὅταν μ' ἐθαύμαζες. Ἐὰν ὅμως, τούναντίον, δὲν εἶμαι πολὺ δύσμορφος, τότε ἄσπασόν με.

« Ὑγείαινε διὰ παντός, Κέμιλλέ μου. Σὲ εὐχαριστῶ διότι μὲ ἠγάπησες τόσον περιπαθῶς. Σοὶ ὀφείλω τὰς ὠραιότερας στιγμὰς τοῦ βίου μου. Μὴ λεισμώνει τοῦτο. Θὰ σοὶ προξενήσῃ καλόν.

« Ὑγείαινε! Τὰς γραμμὰς ταύτας τὰς ἠσπάζσθην. Πρᾶξον καὶ σὺ τὸ αὐτὸ ὅπως τοιοῦτοτρόπως εἰσπνεύσῃς τὴν τελευταίαν πνοὴν τῆς σῆς

Σωδάννης.

(Ἀκολουθεῖ).

(Μετὰφρασις Α. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ).

ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος.

Συνεδρία τῆς 10 Μαΐου.

Προεδρεύοντος τοῦ κ. Ἄν. Χρηστίδου, ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῶν δύο προτέρων συνεδριῶν καὶ ἀνακοινοῦται περίληψις τῆς ἀλληλογραφίας. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Ματθαῖος Παρανίκας ἀναγινώσκει λεπτομερεστάτην βιογραφίαν τοῦ ἀειμνήστου ποιητοῦ Ἠλίου Τανταλίδου.

Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἀοιδίμου κ. Ι. Τανταλίδου ἐκφράζει εὐχαριστίας τῷ τε Συλλόγῳ καὶ τῷ βιογράφῳ καὶ ἀνακοινοῦται τινὰ ἐπίσης περὶ τοῦ ποιητοῦ.

Τῇ ἑσπέρῳ τοῦ σαββάτου ἐγένετο ἑκτακτος συνεδρία πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς κρίσεως τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων τῷ Καραπανεῖφ ἀγῶνι πονημάτων· τὰ κατ' αὐτὴν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον.

Σήμερον κυριακὴν, 16 μεσοῦντος, τῇ 2 μ. μ. ὥρᾳ, ἐπευλογοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Η', συνοδευομένου ὑπὸ τῶν σεβ. ἀρχιερέων, ἔρχεται ἡ ΑΒ' ἐπέτειος πανηγυρις τοῦ ἀνωτάτου τουριστοῦ ἐπιστημονικοῦ ἰδρύματος. Κατ' αὐτὴν ὁ μὲν τέως πρόεδρος κ. Α. Χρηστίδης ἀναγνώσεται ἐκθεσίον τῶν κατὰ τὸ λῆξαν συλλογικῶν ἔτος πεπραγμένων τῷ Συλλόγῳ, ὁ δὲ νέος πρόεδρος κ. Δημ. Μαλιάδης πραγματεῖαν «περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ Δικαίου».

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ.

Γαλλικὴ Ἀκαδημία.

Συνεδρία τῆς 30 Ἀπριλίου.

Προεδρεύοντος τοῦ προέδρου Φραγκίσκου Corrée, μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῶν προσφορῶν τῶν βιβλίων ἀναγινώσεται ὑπὸ τοῦ κ. Legouvé ἐκθεσις περὶ τῶν διαγωνισμάτων Guizot καὶ Halphen, καθ' ἣν ἡ Ἀκαδημία ἀπονέμει τὸ βραβεῖον Guizot (3000 φρ.) τῷ κ. Joseph Fabre ἐπὶ τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *le Mois de Jeanne d'Arc*, τὸ δὲ βραβεῖον Halphen (1500

φρ.) τῷ συγγράμματι: *le Duc de Nicernais et la Fn du dix-huitième siècle*, εἰς δύο τόμους, ὑπὸ Λουκιανοῦ Perey.

Ἀκολούθως ψηφίζει τὰ συμπεράσματα τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Gréard περὶ τῶν διαγωνισμάτων Bordin καὶ Marcelin Guérin. Ἐκ τῶν διὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἀπονεμηθέντων βραβείων σημειούμεθα ἐκ τῶν τοῦ Guerin τὸ τῷ κ. Paul Descharmes ἐπὶ τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *Euripide et l'esprit de son théâtre*, φρ. 1500, τῷ κ. Gidel ἐπὶ τῇ *Histoire de la littérature française*, φρ. 1000, καὶ τῷ Victor Fournel, *le théâtre au dix-septième siècle, la comédie*, φρ. 1000.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΤΟ ΕΝ ΔΡΕΣΣΗ ΥΓΙΕΙΝΟΜΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ.—Ἀνακοίνωσις τοῦ κ. P. Brouardel εἰς τὴν ἐν Παρισίῳ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν.—Περὶ τῆς ἐπιδημολογίας τοῦ χολέρας.—ΧΡΟΝΙΚΑ.—Μετρωλογία τῶν Δελτίων τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου.—Ἡ ἄνθραξις τοῦ 1893.

Ὁ κ. P. Brouardel, μέλος τοῦ ἰνστιτούτου, ἀποσταλεῖς ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως μετὰ τῶν κ. Barrère καὶ Proust ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῆς ἐν τῷ διεθνῇ ὑγειονομικῷ Συνεδρίῳ τῆς Δρέσδης, οὗτινος αἱ συνεδρία ἐγένοντο ἀπὸ τῆς 27)11 μαρτίου μέχρι τῆς 3)15 Ἀπριλίου ἐ. ε., ἀνεκοινώσατο τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 8 Μαΐου, τὰ κύρια ἄρθρα τῆς συνομολογηθείσης κατὰ τὴν 3)15 Ἀπριλίου συμβάσεως πρὸς προφύλαξιν τῆς δημοσίας ὑγείας ἐν περιπτώσει χολερικῆς ἐπιδημίας, ἄνευ ἐπιβολῆς ἀνωφελῶν (κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Συνεδρίου) κωλυμάτων εἰς τε τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς καὶ τὴν κίνησιν τῶν ταξειδιωτῶν.

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης μανθάνομεν ὅτι ὁ αὐτὸς κ. Brouardel ἀνεκοινώσατο τῇ Ἀκαδημίᾳ πέρυσιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐν Βενετίᾳ συγκληθέντος διεθνοῦς ὑγειονομικοῦ Συνεδρίου κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1892 ἀποδεκτὰ γενόμενα, ἅτινα σήμερον ἐφηροδόθησαν ὑπὸ πασῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, ὅτι δὲ κατὰ τὸ συνέδριον ἐκεῖνο οἱ γάλλοι ἀντιπρόσωποι ἐπέτυχον νὰ γείνωσι παραδεκτὰ διὰ τὸ Σουεῖζ τὰ ὑπὸ τῆς ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς (Comité d'hygiène) ἀπὸ οὐκαιοτίας ἐν χρήσει, ἵτοι τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπὸ αἰῶνων ἐφαρμοζομένου συστήματος τῶν καθάρσεων, συστήματος ὅπερ κρίνεται καταθλαπτικὸν καὶ ἀβεβαίως τελεσφόρον, δι' ἑτέρου ταχύτερου καὶ βεβαιότερου, ἀπολυμαινομένου διὰ μηχανημάτων πεπιεσμένου ἀτμοῦ καὶ δι' ἀντισηπτικῶν τῶν ρυπαρῶν πανικῶν, τῶν ἐπίπλων, τῶν μεμολυσμένων ἐνδυμάτων καὶ τῶν πλοίων ἢ μερῶν τοῦ πλοίου τῶν προσβληθέντων ὑπὸ τοῦ μολύσματος, ὅτι δὲ ἢ ἐν Βενετίᾳ ἐπιτυχία ἐνεθάρρυνε τὴν Αὐστρουγγαρίαν νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν νέας ἀναλόγου συνδιασκέψεως. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ τοῦ καθορισμοῦ μέτρων συντελεστικῶν πρὸς παρακώλυσιν τῆς εἰσόδου τῆς χολέρας ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῶν μέτρων, ἅτινα δεόν νὰ ἐφαρμοσθῶσιν κατὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ταξειδιωτῶν καὶ τῶν ἐμπορευμάτων πρὸς προφύλαξιν τῶν ἐπι-

λοιπών κρατῶν, δεδομένης τῆς ἐν τινι τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐπισκλήφως τῆς νόσου.

Κατὰ τὰς πρώτας συνεδρίας τοῦ νέου τούτου Συνεδρίου, οὐτινος ἡ ἐναρξίς ἐγένετο ἐν Δρέσδῃ τὴν 27]11 μαρτίου, παρόντων τῶν ἀντιπροσώπων 19 κρατῶν, τῆς δὲ γαλλικῆς κυβερνήσεως ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν Βενετία ἀντιπροσώπων, ἵτοι — πλὴν τοῦ ἀνακοινώσαντος τῇ Ἀκαδημίᾳ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου — ὑπὸ τοῦ ἐν Μονάχῳ πληρεξουσίου ὑπουργοῦ κ. Bagger καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Proust, παρατηρήθη ὅτι δύο ἀντίθετοι γνῶμαι εὐρίσκοντο ἀπέναντι ἀλλήλων, διότι αἱ μὲν δυνάμεις, αἵτινες ἔπαθον ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀδικαιολογητῶν ἀπαγορευτικῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον τῶν ἄλλων κρατῶν μέτρων τῶν ὁπαδῶν τῶν καθάρσεων δυνάμεων κατὰ τὴν χολερικὴν ἐπιδημίαν τοῦ 1892, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσαι τὴν Γερμανίαν, τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, ἐζήτουν νὰ ὀρισθῶσι διὰ συμβάσεως τὰ ὄρια τῶν μέτρων, ἅτινα τὰ διάφορα κράτη ἠδύναντο νὰ ἐφαρμόσωσιν ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, καὶ ἅτινα ἐθεωροῦντο μὴ ὑπερβατὰ καὶ ἐπομένως ὑποχρεωτικά, δὲν ἠθελον ὅμως νὰ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τῆς συμβάσεως ὑποχρεωτικά, ἀλλὰ τοῦναντίον ὅπως προαιρετικά, τὰ ὑγειονομικὰ μέτρα, ἅτινα ἔδει νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐπὶ τῶν συνόρων πρὸς παρακώλυσιν τῆς μεταδόσεως τῆς χολέρας ἀπὸ τινος χώρας εἰς ἑτέραν διὰ τῶν ταξειδιωτῶν ἢ τῶν ἀποσκευῶν αὐτῶν, ἐνῶ, ἀντιθέτως πρὸς τὰς δυνάμεις ταύτας, αἱ ὑποστηρίζουσαι τὰς καθάρσεις δυνάμεις, ἀπασχολημέναι μᾶλλον περὶ τὴν παρακώλυσιν τῆς εἰσαγωγῆς τῆς χολέρας ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν χώρᾳ ἢ περὶ τὴν τοῦ ἐμπορίου προστασίαν, οὐδεμίαν ἐν τῇ προτεινομένῃ συμβάσει καθορῶντες ἀσφάλειαν κατὰ τῆς δυνατῆς τῆς νόσου ἐπισκλήφως, ἐφαίνοντο ἔχουσαι τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐμμείνωσιν εἰς τὸ ἀρχαῖον σύστημα τῶν καθάρσεων.

Ἡ ὑπὸ τῶν γάλλων ἀντιπροσώπων προταθεῖσα τότε γνῶμη συνοψίζεται ὡς ἐξῆς: ἄδικον εἶνε ν' ἀντιτάσσονται τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα εἰς τὰ ὑγειονομικά· τὰ δύο ταῦτα εἶνε ὁλοσχερῶς ἀλληλέγγυα. Ἐὰν οἱ ὁπαδοὶ τῆς ὑγιεινῆς (hygienistes = ὑγειονολόγοι) καταστήσωσι παραδεκτὰς ἀπαγορεύσεις λίαν περιοριστικὰς, ἐπιφέρουσι τοιαύτην ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς συναλλαγαῖς σύγχυσιν ὥστε δημιουργοῦσι τὴν ἀθλιότητα. Ὅθεν, καὶ ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως, ἐπιτρέποντες τὸν σχηματισμὸν ἐστίων ἀθλιότητος, προπαρασκευάζουσι θύματα τῆς ἐπιδημίας. Τὰ ὑπερβολικὰ ταῦτα μέτρα ἄγοισιν εἰς ἀντίθετον τοῦ προβαλλομένου σκοπὸν. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον, ὅπως μὴ ἐπέλθῃ βλάβη εἰς τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα, ληφθῶσι ἀνεπαρκῆ προφυλακτικά μέτρα, ἀνοίγονται αἱ θύραι καὶ εἰς τὴν χολέραν καὶ εἰς τὴν ἀχώριστον αὐτῆς συνοδόν, τὴν ἀθλιότητα.

Συνεπῶς πρὸς ταῦτα ἐζητήθη ὑπὸ τῶν γάλλων πληρεξουσίων ἵνα τὸ ὄριον τῶν ἀπαγορευτικῶν μέτρων, ἅτινα δικαιούνηται νὰ ἐφαρμόσωσιν ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου, εἶνε ὑποχρεωτικόν. ἀλλ' ἐν ταυτῷ ἐπίσης ὑπεχρεωτικά νὰ εἶνε καὶ τὰ διεθνή προφυλακτικά μέτρα.

Ἡ γνῶμη αὕτη τῶν γάλλων ἀντιπροσώπων προέκρουσεν εἰς τὰς ὁδηγίας, ἃς εἶχον οἱ ἀντιπρόσω-

ποι τῶν διαφόρων δυνάμεων, κατὰ δὲ τὴν συνεδρίαν τῆς 8]20 μαρτίου, μετὰ συζήτησιν γενομένην μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ἀφ' ἑνός, τῶν γάλλων δὲ ἀντιπροσώπων, ἀφ' ἑτέρου, τὸ Συνέδριον παρεδέξατο διὰ ψήφων 14 μειοψηφούντων τῶν γάλλων ἀντιπροσώπων καὶ ὑποστηρικθέντων μόνον ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλλάδος, Ρωσσίας καὶ Τουρκίας, οἵτινες ἐψηφίσαν ὑπὲρ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀπολυμάνσεως, τὸ προαιρετικὸν τῆς ἀπολυμάνσεως τῶν μεμολυσμένων ἐνδυμάτων τῶν ταξειδιωτῶν.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην οἱ γάλλοι πληρεξούσιοι κατέστησαν γνωστὸν ὅτι διὰ ταύτης ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν ἐλθε, διότι ἠδυνάτουσαν νὰ προτείνωσι τῇ κυβερνήσει αὐτῶν τὴν ὑπογραφήν συμβάσεως, ἥτις, κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν, οὐδεμίαν παρεῖχε τῇ δημοσίᾳ ὑγείᾳ ἀσφάλειαν, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ ἀνεπιστήμου ἀνταλλαγῆς ἰδεῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, παρῶσιν αὖτε κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 10]22 μαρτίου τὴν ἐπομένην πρότασιν, σχεδὸν ταυτιζομένην πρὸς τὴν πρὸ δύο ἡμερῶν ἀπορριφθεῖσαν:

«Ἡ ἀπολύμανσις ἐστὶ ἀποχρεωτικὴ προκειμένου περὶ ἀκαθάρτων πανικῶν, μεταχειρισμένων ἐνδυμάτων (hardes) καὶ ἀντικειμένων μεμολυσμένων προερχομένων ἐκ περιφέρειας κηρυχθείσης μεμολυσμένης», ἥτις καὶ ἐγένετο δεκτὴ παμψηφεί, πλὴν τῆς Ἀγγλίας, ὑποβαλοῦσης ἐπιφυλάξεις τινάς.

Οὕτω μετὰ μακρὰς συζητήσεις ἐπὶ διαφόρων σημείων, ἐγένετο δεκτὴ καὶ ὑπεγράφη τὴν 3]15 ἀπριλίου ἡ σύμβασις, ἥτις συντόμως ἔχει ὡδε:

Ἡ κυβερνησις τῆς μολυνθείσης χώρας θὰ καταστήσῃ γνωστὴν, ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτῆς, εἰς τὰς λοιπὰς κυβερνήσεις τὴν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῆς ὑπαρξίν χολερικῆς ἐστίας, ἐκάστη δὲ τῶν κυβερνήσεων θὰ εἰδοποιηθῇ ἀμέσως περὶ τῆς υπάρξεως τῶν ἐπιδημιῶν τούτων, μόνον ἐὰν ὀργάνωσεν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς χώρᾳ τὴν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὑποχρεωτικὴν δὴλωσιν τῶν χολερικῶν ἐπισκλήψεων (cas).

Αἱ οὕτως εἰδοποιούμεναι κυβερνήσεις ὀφείλουσι νὰ δημοσιεύσωσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ μέτρα, ἅτινα θὰ λάβωσιν ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς μεμολυσμένης περιφέρειας προελεύσεις, τὰ δὲ μέτρα ταῦτα δὲν θὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐφ' ἀπάσης τῆς χώρας εἰς ἣν εὐρίσκεται ἡ περιφέρεια αὕτη, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῆς μεμολυσμένης περιφέρειας.

Εἴτα ἀναφέρονται ἐν αὐτῇ λεπτομερέστερον καὶ ὀρίζονται τὰ εἰς ἀπολύμανσιν ὑποβληθσόμενα ἀντικείμενα, ἀναγράφεται ἡ κατάρχησις τῶν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καθάρσεων, ὀρίζεται δὲ ὅτι μόνον οἱ χολεργιῶντες καὶ οἱ προσβεβλημένοι ὑπὸ χολερικῶν συμπτωμάτων δύνανται νὰ ἀπομονωθῶσι καὶ νὰ κρατηθῶσιν ἐν τοῖς συνόροις.

Εἴτα διαγράφονται ἐν αὐτῇ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀπολύμανσιν τῶν μεμολυσμένων πλοίων, ἵτοι τῶν ἐν οἷς εὐρίσκονται χολεργιῶντες ἢ καὶ εὐρίσκοντο ἀπὸ 7 ἡμερῶν, διαγράφεται δὲ ὅτι οἱ μὲν ἄσθενεῖς δέον ν' ἀποβιβάζωνται καὶ ν' ἀπομονῶνται, τὰ λοιπὰ πρόσωπα ν' ἀποβιβάζωνται, εἰ δυνατόν, καὶ νὰ ὑποβάλλωνται εἰς ἐξέτασιν, ἥτις δέον νὰ μὴ ὑπερβαίη τὰς 5 ἡμέρας, καὶ ἥτις δυνατόν νὰ ἐλαττωθῇ συνῶδα πρὸς τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ καὶ τὰς γενι-

κὰς ὑγιεινὰς συνθήκας τοῦ πλοίου, τὰ δὲ ὄψαρά πανικὰ καὶ τὸ πλοῖον ἢ τὸ μέρος τοῦ πλοίου ν' ἀπολυμαίνονται. Εἰς ταῦτα δὲ προστίθενται ἐν τῇ συμβάσει τινά, ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐπὶ τῶν συνόρων ζώνας, εἰς τὰ ἀτμόπλοια δι' ὧν διενεργεῖται ἡ ἀκτοπλοία, σημειοῦται δὲ ὅτι, δευτέρα σύμβασις, στήριζομένη ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ ῥυθμίζουσα τὰ μέτρα, ἅτινα θὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἀναφορικῶς πρὸς τὰ πλοῖα τὰ προερχόμενα ἐκ τινος μεμολυσμένου σημείου καὶ ἀναπλέοντα τὸν Δούναβιν, εὐρίσκεται προσκεκολλημένη εἰς τὴν πρώτην.

Τὴν σύμβασιν ταύτην ὑπέγραψαν ἀμέσως οἱ πληρεξούσιοι τῆς Γερμανίας, Αὐστρουγγαρίας, Βελγίου, Γαλλίας, Ἰταλίας, Λουξεμβούργου, Μαυροβουνίου, Κάτω Χωρῶν, Ρωσίας καὶ Ἑλβετίας, δὲν ὑπέγραψαν δὲ οἱ μὲν ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλίας, καίπερ προσχωρήσαντες εἰς αὐτήν, ὡς μὴ λαβόντες εἰδέτι τὴν πλήρη συγκατάθεσιν τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, καίπερ παραδεξάμενοι ταύτην ἐπ' ἀναφορᾷ (ad referendum), δηλώσαντες ὅτι θὰ συστήσωσι ταῖς κυβερνήσεσιν αὐτῶν τὴν παραδοχὴν τῆς συμβάσεως, ἔτι δὲ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἰσπανίας, δηλώσαντες ὅτι θὰ λάβωσι μὲν τὰ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς μέτρα, ἀδυνατοῦσι δὲ τό γε νῦν νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ τὰ ἐν τοῖς λιμένσιν, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Σερβίας, δηλώσαντες ὅτι ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῶν θέσεως ἐξαρτῶνται ὑγεινομικῶς ἀπὸ τῆς Τουρκίας, εἶνε δὲ ἐτοιμοὶ νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὴν σύμβασιν ἅμα τῇ εἰς ταύτην προσχωρήσει τῆς Τουρκίας, τελευταῖον δὲ δὲν ὑπέγραψαν τὴν σύμβασιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος, τῆς Πορτογαλίας καὶ τῆς Τουρκίας δηλώσαντες ὅτι ἐμμένουσιν εἰς τὰ ἀρχαῖον τῶν καθάρσεων σύστημα.

Τοιαύτη ἐν περιλήψει ἢ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Brouardel, σχετικῶς πρὸς τὸ ἐν Δρέσδῃ ὑγεινομικὸν Συνέδριον.

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Συνεχίζοντες τὴν πρὸ μην' δημοσιευθέντα μετεωρολογικὸν πῖνακα τῶν ἄκρων θερμοκρασιῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς βορειοδυτικῆς Ἀφρικῆς, δημοσιεύμεν σήμερον πῖνακα τῶν ἄκρων θερμοκρασιῶν τοῦ λήξαντος μην' ἀπριλίου.

Ἄκραι θερμοκρασίαι.

Ἡμερ.	Ταπεινότητν.	Υψίστν.
Ἀπρ. 1	—120, ἐν Haparanda, ἐν Ἀρχαγγέλω καὶ ἐν Μόσχᾳ· —70, ἐν Pic du Midi.	31, ἐν Biskra· 240, ἐν Croisette καὶ ἐν Cap Béarn· 230, ἐν Charle ville.
» 2	—80, ἐν Ἀρχαγγέλω· —70, ἐν Charkow· —50, ἐν Pic du Midi.	320, ἐν Biskra· 250, ἐν Cette· 230, ἐν Limoges.
» 3	—90, ἐν Pic du Midi· —70, ἐν Ἀρχαγγέλω· —50, ἐν Bodo (Νορβηγία).	330, ἐν Biskra· 261, ἐν Biarritz· 250, ἐν ile d'Aix.
» 4	—70, ἐν Haparanda. —60, ἐν Ἀρχαγγέλω· —61, ἐν Pic du Midi.	261, ἐν la Calle· 240, ἐν Cap Béarn, ἐν Limoges καὶ ἐν Biskra.
» 5	—170, ἐν Ἀρχαγγέλω· —90, ἐν Uléaborg· —50, ἐν Pic du Midi.	260, ἐν Carleville· 250, ἐν ile d'Aix, Cap Béarn καὶ ἐν Biskra.
» 6	—110, ἐν Haparanda· —80, ἐν Pic du Midi· —60, ἐν Πετροπόλει.	250, ἐν Cap Béarn· 240, ἐν Charleville· 231, ἐν Περπινζάν.
» 7	—91, ἐν Ἀρχαγγέλω· —80, ἐν Haparanda· —70, ἐν Pic du Midi.	270, ἐν Biskra· 261, ἐν Cap Béarn· 250, ἐν Βρέστη καὶ ἐν Lorient (Βορειοδυτικῇ Γαλλίᾳ).
» 8	—40, ἐν Μόσχᾳ καὶ ἐν Pic du Midi· 30, ἐν Hermanstadt.	300, ἐν Biskra· 290, ἐν ile d'Aix· 250, ἐν Lorient.
» 9	—40, ἐν Pic du Midi· —30, ἐν Πετροπόλει καὶ ἐν Στοκχόλμῃ.	310, ἐν Biskra· 300, ἐν ile d'Aix· 261, ἐν Cap Béarn.
» 10	—91, ἐν Ἀρχαγγέλω· —50, ἐν Pic du Midi· —30, ἐν Hermanstadt.	290, ἐν Biskra· 250, ἐν Limoges· 240, ἐν Laghouat.
» 11	—61, ἐν Pic du Midi· —31, ἐν Ἀρχαγγέλω.	240, ἐν ile d'Aix· 230, ἐν Bordeaux καὶ ἐν Le Mans. ¹
» 12	—110, ἐν Ἀρχαγγέλω· —70, ἐν Pic du Midi καὶ ἐν Haparanda.	270, ἐν Cap Béarn· 250, ἐν Περπινζάν· 240, ἐν ile d'Aix.
» 13	—110, ἐν Haparanda· —80, ἐν Pic du Midi καὶ ἐν Ἀρχαγγέλω.	280, ἐν Cap Béarn· 250, ἐν Biskra καὶ ἐν Σπαζ· 240, ἐν Ἀλγερίᾳ.
» 14	—150, ἐν Haparanda· —110, ἐν Pic du Midi· —70, ἐν Πετροπόλει.	280, ἐν Cap Béarn· 260, ἐν Biskra· 240, ἐν Τύνιδι· 230, ἐν Παλέρμῳ.
» 15	—130, ἐν Haparanda· —90, ἐν Πετροπόλει· —60, ἐν Pic du Midi.	320, ἐν Biskra· 250, ἐν Bordeaux, ἐν Biarritz καὶ ἐν Cap Béarn.
» 16	—140, ἐν Haparanda· —130, ἐν Ἀρχαγγέλω· —50, ἐν Pic du Midi.	330, ἐν Biskra· 260, ἐν Cap Béarn· 250, ἐν Clermont καὶ ἐν Porto.

1) Πόλις τῆς Β. Α. Γαλλίας ἐν τῷ νομῷ Sarthe.

"Ακροι θερμοκρασίαι.

Ημερ.	Ταπεινοτάτη.	Υψίστη.
Ἀπρ. 17	-12°, ἐν Haparanda -5°, ἐν Ἀρχαγγέλω. -4°, ἐν Pic du Midi.	27°, ἐν Cap Béarn καὶ ἐν Περπιναίν· 26°, ἐν Μα- δρίτη· 25°, ἐν Bordeaux
» 18	-11°, ἐν Ἀρχαγγέλω· 9°, ἐν Haparanda· -10°, ἐν Pic du Midi.	32°, ἐν Biskra· 30°, ἐν Biarritz· 27°, ἐν île d'Aix.
» 19	-15°, ἐν Haparanda· -10°, ἐν Ἀρχαγγέλω· -2°, ἐν Pic du Midi.	29°, ἐν Oran· 28°, ἐν la Hève 27°, ἐν Biarritz καὶ ἐν Le Mans.
» 20	-14°, ἐν Haparanda· -9°, ἐν Ἀρχαγγέλω· -3°, ἐν Pic du Midi.	32°, ἐν île d'Aix· 31°, ἐν Biarritz· 29°, ἐν Ἀλγε- ρίῳ· 28°, ἐν Bordeaux.
» 21	-17°, ἐν Haparanda· -11°, ἐν Ἀρχαγγέλω· -1°, ἐν Pic du Midi.	35°, ἐν Oran· 31°, ἐν île d'Aix· 30°, ἐν Ἀλγε- ρίῳ· 23°, ἐν Nemours.
» 22	-19°, ἐν Haparanda· -9°, ἐν Ἀρχαγγέλω· -2°, ἐν Pic du Midi.	35°, ἐν Biskra· 30°, ἐν Limoges καὶ ἐν Τύνιδι· 29°, ἐν Clermont.
» 23	-9°, ἐν Ἀρχαγγέλω· -5°, ἐν Πετροπόλει· -4°, ἐν Pic du Midi.	33°, ἐν Biskra· 31°, ἐν Τύνιδι· 30°, ἐν Cap Béarn καὶ ἐν La- ghouat.
» 24	-7°, ἐν Πετροπόλει· -5°, ἐν Ἀρχαγγέλω· -2°, ἐν Pic du Midi.	31°, ἐν Biskra καὶ ἐν Laghouat· 29°, ἐν Biarritz καὶ ἐν Cap Béarn.
» 25	-9°, ἐν Haparanda· -5°, ἐν Ἀρχαγγέλω· -1°, ἐν Pic du Midi.	32°, ἐν Biskra καὶ ἐν La- ghouat· 29°, ἐν Limog- es καὶ ἐν Aumale.
» 26	-6°, ἐν Haparanda· -4°, ἐν Πετροπόλει· -1°, ἐν Pic du Midi.	36°, ἐν la Calle· 35°, ἐν Biskra· 33°, ἐν La- ghouat· 31°, ἐν Charleville.
» 27	-11°, ἐν Haparanda -3°, ἐν Πετροπόλει.	35°, ἐν Biskra· 31°, ἐν Laghouat· 30°, ἐν la Calle· 29°, ἐν Besançon.
» 28	-8°, ἐν Haparanda· -4°, ἐν Pic du Midi -3°, ἐν Στοκχόλμῃ.	30°, ἐν Παλιέρμῳ· 27°, ἐν Laghouat· 22°, ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ἐν Cap Béarn.
» 29	-8°, ἐν Haparanda· -5°, ἐν Pic du Midi -4°, ἐν Hernosand.	35°, ἐν Biskra· 28°, ἐν Σφάζι· 24°, ἐν Cap Béarn.
» 30	-8°, ἐν Pic du Midi· -6°, ἐν Haparanda· -4°, ἐν Στοκχόλμῃ.	35°, ἐν Biskra· 29°, ἐν Σφάζι· 28°, ἐν Cap Béarn καὶ ἐν Τύνιδι.

Ἐν συνόψει, ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου τοῦ 1893 ἦτο ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ πολλῶ ἀνωτέρα τῆς συνήθους (normale), ἐνῶ ἀντιστρόφως ἦτο αὕτη κατωτέρα τῆς μέσης ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐν γένει Εὐρώπῃ, εἰς χώρας τινὰς τῆς ὁποίας διαρκεῖ εἰσέτι ὁ ἐκτάκτως μακρὸς τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης χειμῶν. Καὶ ἡ ταπεινοτάτη μὲν θερμοκρασία τῆς τε Εὐρώπης καὶ τῆς βορειοδυτικῆς Ἀφρικῆς ἐσημειώθη ἐν Haparanda τὴν 22, ἐξισωθεῖσα πρὸς -19°, ἡ ὑψίστη δὲ ἐν ταῖς αὐταῖς χώραις ἐσημειώθη τὴν 26 ἐν la Calle, ἀνελθοῦσα εἰς 36°. Αἱ δὲ πέραν τοῦ συνήθους θερμοκρασίαι τῆς δυτικῆς Εὐρώπης χώραι, ἰδίᾳ δὲ ἡ Γαλλία, ὑφίστανται τὰς συνεπείας ἐκτάκτου ξηρασίας.

Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Mascart παρουσιασθεῖσαν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν¹⁾ ἔχθεσιν τοῦ κ. E Renou, ἔχθεσιν ἀναφερομένην μὲν εἰς τὴν μετεωρολογικὴν κατὰστασιν τοῦ μηνὸς ἀπριλίου 1893, συνταχθεῖσαν δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Renou γενομένων παρατηρήσεων ἐν τῷ μετεωροσκοπεῖῳ τοῦ parc de Saint-Maur, ἐξάγεται ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀπριλίου τοῦ 1757 μόνον ὁ ἀπρίλιος τοῦ 1865 παρουσίασε μέσην θερμοκρασίαν ἀνωτέραν τῆς τοῦ λήξαντος· διότι αὕτη ἀνῆλθε τότε εἰς 15°, 1 ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ τῶν Παρισίων, ὅπου ἀνιστιγχεῖ περίπου πρὸς 14°, 6 ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἀπέναντι 13°, 8, μέσης θερμοκρασίας τοῦ ἀπριλίου τοῦ 1893. Ἐνεκα δὲ τῶν ψυχρῶν νυκτῶν τοῦ ἀπριλίου τοῦ 1893 καὶ τῶν παγετωδῶν ἡμερῶν τῶν ἀπὸ τῆς 12 μέχρι τῆς 15 (τὸ θερμομέτρον σημειοῦται ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Renou κατελθὼν τὴν 15 μέχρι -10, 1 x) παρεκωλύθη ἡ ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ ἀπριλίου τοῦ 1865 ἀνύψωσις τῆς θερμοκρασίας τῶν ποταμῶν. Οὕτως, ἐνῶ τὴν 26 ἀπριλίου 1865 ἡ θερμοκρασία τοῦ Σηκουάνα ἀνῆλθεν εἰς 20°, 5, τὴν αὐτὴν μηνολογίαν τοῦ 1893 ὁ Μάρνης, ὀλίγον τοῦ Σηκουάνα διαφέρων, εἶχε θερμοκρασίαν μὴ ὑπερβῆσαν τοὺς 17°, 8.

Ἐτερον δὲ ἀξιοσημειώτον ἐξάγεται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς μέσης θερμοκρασίας τῶν ταπεινοτάτων πρὸς τὴν μέσην θερμοκρασίαν τῶν ὑψίστων τοῦ λήξαντος ἀπριλίου· διότι ἡ μεταξὺ τῆς πρώτης (= 507) καὶ τῆς δευτέρας (= 22°, 1) διαφορὰ ἀνέρχεται εἰς τὸ σημαντικὸν ποσὸν τῶν 16°, 4.

Ἐπίσης ὁ ἀπρίλιος τοῦ 1893 διεκρίθη διὰ τὸ ἐκτάκτως αἰθριον αὐτοῦ, θεωρεῖται δὲ ὡς ὁ μᾶλλον αἰθριος τῶν μέχρι τοῦδε σημειωθέντων, διότι ἡ μέση νεφελότης αὐτοῦ ἀνῆλθεν εἰς 13 0/10²⁾, ὑπερβῆσα οὕτω τὸ αἰθριον τῶν ἐτῶν 1844 καὶ 1870, θεωρουμένων τείως ὡς τῶν μᾶλλον αἰθρίων, καὶ ὧν ἡ μέση νεφελότης ἀνῆλθεν εἰς 28 0/10, ἐνῶ μέχρι τοῦδε θεωροῦντο ὡς οἱ μᾶλλον αἰθρῖοι τῶν μηνῶν τοῦ ἐνικυτοῦ οἱ μῆνες αὐγούστου, σεπτέμβριος καὶ ὀκτώβριος, ὑπὸ δὲ τοῦ Maraldi βεβαιοῦται ὅτι ὁ ὀκτώβριος τοῦ 1752 ἦτο σχεδὸν ἀνεφελος καὶ ἀπολύτως ἄνευ βροχῆς.

Ἡ ὑψίστη θερμοκρασία τοῦ μηνὸς (28° κατὰ τὸν λήξαντα ἀπρίλιον) λείπεται τῆς τῶν ἐτῶν 1840 καὶ 1841, διότι ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ τῶν Παρισίων ἐσημειώθησαν ὑψίσται θερμοκρασίαι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τῶν ἐτῶν τούτων 29°, 6 καὶ 28°, 7, αἵτινες ὅμως δέον ν' ἀναχθῶσι μετὰ τὴν κατὰ -0, 50 θερμομετρικὴν διόρθωσιν εἰς 29°, 1 καὶ 28°, 2.

Αἱ δὲ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν φυτῶν παρατηρήσεις εἶνε οὐχ' ἥττον ἀξιολογᾶι· οὕτω τῷ 1865, μετὰ ψυχρότατον μάρτιον, ἄ-

1) Συνεδρία τῆς 8 μαΐου 1893.

2) Ὁ ἀριθμὸς οὗτος σημαίνει ὅτι κατὰ μέσον ὄρον ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ νεφῶν τὰ X 0, 13 τῆς ἐπιφανείας τοῦ οὐρανοῦ.

παντα τὰ ὀπωροφόρα δένδρα ἤνθησαν τὴν 26]7 Ἀπριλίου, τὰ δὲ λείρια (lilas = πασχάλεια) τὴν 7]19. Τῷ 1893, αἱ μὲν ἄρμενικαὶ μηλέαι (βερυκοκκία) ἤνθησαν ἤδη ἀπὸ τῆς 2]14 μαρτίου, αἱ κερασάαι ἀπὸ τῆς 12]24 μαρτίου, τὰ λείρια ἀπὸ τῆς 24]5 Ἀπριλίου, ἦτοι 20 ἡμέρας πρὸ τοῦ συνήθους, αἱ δὲ ἀκακίαι ἀπὸ τῆς 15]27, ἦτοι ἓνα μῆνα πρὸ τοῦ συνήθους.

Ὅπως δὲ πληρέστερον κατανοηθῶσι τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἐκτάκτως μακροῦ ἡμῶν χειμῶνος ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν φυτῶν, σημειούμεθα ἐνταῦθα τὰς ἡμερομηνίας τῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοῖς προαστείσι ἀνήθσεως τῶν ὀπωροφόρων ἰδίχ δένδρων κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο! ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τῶν προηγουμένων ἐτῶν.

	Συνήθως ἐποχὴ ἀνήθσεως.	Ἀνήθσις τοῦ 1893.	Καθυστέρησις.
Ἄμυγδαλεῶν.	Φεβρουάριος.	Τέλη μαρτίου	Πλέον τοῦ μηνός.
Κερασεῶν, δαμασκνεῶν, βυσσινεῶν, ἄρμενικῶν μηλεῶν κτλ.	8—15 ² μαρτίου.	Ἀπὸ τῆς 10 Ἀπριλίου καὶ ἐξῆς.	Ἐνὸς μηνός.
Ροδακινεῶν.	15 μαρτίου.	Περὶ τὰς 15 Ἀπριλίου.	Ἐνὸς μηνός.
Κυδωνεῶν, μηλεῶν καὶ ἀπιῶν.	10 Ἀπριλίου.	Περὶ τὰς 10 Μαΐου.	Ἐνὸς μηνός.

Εἰς ταῦτα προσθετόν ὅτι ἐνῶ συνήθως ἡ ἀνήθσις τῶν πασχάλειων (lilas) ἄρχεται μετὰ τοῦ Ἀπριλίου καὶ περατοῦται περὶ τὴν 10—15 τοῦ αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἤρξατο μόλις τὴν 20 Ἀπριλίου, ἔτι δὲ ὅτι ἐνῶ συνήθως ἡ ἀνήθσις τῆς ρόδου ἄρχεται ἀπὸ τῆς 15—20 Ἀπριλίου, μόλις σήμερον (28 Μαΐου) κόπτονται ἐν τοῖς κήποις τῆς πόλεως τὰ πρῶτα ἐν ἀνοικτῷ ἀέρι ρόδα, τὰ δὲ τῶν Πριγκιπωνήσεων, συνήθως προηγουμένων κατὰ 10 ἡμέρας ἕνεκα τοῦ θερμότερου ἐκεῖνον κλίματος, ἤρχισαν ἤδη κοπτόμενα ἀπὸ τῆς παρ' ἡμῶν Κυριακῆς, ἐνῶ τὰ ἐκ τῶν κήπων τοῦ Βοσπόρου μόλις θὰ δύνανται νὰ κοπῶσι μετὰ 10 ἡμέρας.

Ἄλλὰ πληρεστάτην ἰδέαν τῆς μεταξύ δυτικῆς Εὐρώπης (Γαλλίας) καὶ μεσημβρινοανατολικῆς (Κωνσταντινουπόλεως) ἀντιθέσεως λαμβάνει τις ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ μὲν κ. Renou, ἐν τῇ προμνηθείσῃ ἐκθέσει του, γράφει ἐκ τοῦ παραδείσου (pare) τοῦ Saint — Maur «ἔγω ἐν τῇ κήπῳ μου κεράσια σχεδὸν ὄριμα κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ μηνός (Ἀπριλίου)», παρ' ἡμῶν δὲ αἱ κερασάαι μόλις κατὰ τὰ μέσα τοῦ Μαΐου ἀπέβαλον τὸ ἄνθος ὅτε ἤρξατο σχηματίζομενος ὁ καρπός (ἔδεσαν).

Ἐν γένει ἡ ἀνήθσις παρ' ἡμῶν ἐγένετο ἓνα περίπου μῆνα βραδύτερον τοῦ συνήθους, ἡ δὲ ἰσχύρις τῶν καρπῶν ἐπιβραδυνθή-

σεται περίπου κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα, προβλέπεται δὲ ἀφρονία καρπῶν καὶ ἰδίχ χαμαικεράσων, κατεστράφησαν ὅμως ὑπὸ τῶν τελευταίων βραδείων βροχῶν ὄλοσχερῶς αἱ συγκομηθαὶ τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν νοπῶν ὄσπριων.

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ. — Ἡ VALKYRIE, Λυρικὸν δράμα τριήρακτον τοῦ Ριχάρδου Wagner: κατὰ μετάφρασιν τοῦ V. Wilde. — Τὰ ἔξοδα πρὸς ἐκτέλεσιν ἐνὸς μελοδράματος. — ΧΡΟΝΙΚΑ.

Τῇ παρασκευῇ, 30/12 Μαΐου, ἐξετελέσθη τὸ πρῶτον ἐν Παρισίοις ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Μεγάλου-Μελοδράματος τὸ ἔργον τοῦ Ριχάρδου Βάγνερ, ὅπερ ἐπιγράφεται Ἡ Valkyrie (Die Walküre), ἀποτελεῖ δὲ τὸ δεῦτερον δράμα τῆς μεγάλης τετραλογίας τοῦ μελοποιῦ τε καὶ ἐποποιῦ, τοῦ Δακτυλίου τοῦ Nibelung, συνισταμένου δὲ ἐκ τοῦ Χρυσοῦ τοῦ Ρήνου (Das Rheingold), τῆς Valkyrie, τοῦ Siegfried καὶ τοῦ Λυκόφωτος τῶν θεῶν (Goetterdaemmerung). Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου τούτου ἐστὶ τὸ σπουδαιότατον θεατρικὸν γεγονός ἐν Παρισίοις, ἐφ' ᾧ καὶ ἐνομίσαμεν, καίπερ τῶν σπηλῶν τούτων τῷ ἄνευ μέλους δράματι τεταγμένων, ἵνα βραχέα τινὰ περὶ αὐτοῦ εἴπωμεν. Ἀποδίδεται δὲ μεγάλη σημασία εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Valkyrie, διότι ἐκ τῆς ὑποδοχῆς, ἧς αὕτη ἔτυχε, φανεροῦται ὅτι ὁ γερμανὸς μελοποιός, ὁ τῇ 1/13 μαρτίου τοῦ 1861 συριχθεὶς, ἐγκαθιδρύεται ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτεύουσῃ, ὅτι οὐκ εἰς μακρὸν χρόνον, ἴδιον μετὰ τὸν Lohengrin, οὐ ἡ ἐκτέλεσις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ προῦκάλασε μὲν ἐπεισόδια, ἐπέτυχεν ὅμως, μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Valkyrie, ἐκτελεσθήσεται ἐπίσης καὶ τὸ τότε συριχθὲν ἔργον τοῦ ἐκ Λειψίας ποιητοῦ ὁ Tannhaeuser. Τοῦτο δὲ φαίνεται ἐπιθυμοῦσα καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Βάγνερ, ἐφ' ᾧ καὶ ἀρνεῖται νὰ παράσχη τὴν ἀδειαν πρὸς διδασκαλίαν ἑτέρων ἔργων αὐτοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ Μελοδράματι πρὸ τῆς διδασκαλίας τοῦ Tannhaeuser.

Ἡ Valkyrie, ὡς καὶ πᾶσα ἡ τετραλογία, εἰς ἡν ἀνῆκει αὕτη, ἐλήφθη ἐκ τῆς γερμανικῆς Ἰλιάδος τοῦ μέσου αἰῶνος, τῆς μεγάλης ἐποποιίας τῶν Nibelungen, ἐν ἧ ἑοὶ ὡς παρ' Ὀμήρῳ παρίστανται ταπτόμενοι κατὰ ἡ ὑπὲρ ἀνθρώπων καὶ ἧς ἦρωές τινες παρεβλήθησαν πρὸς τοιοῦτους τῆς Ἰλιάδος ἢ πρὸς ἄλλα μυθολογικὰ πρόσωπα, ὡς ἡ Valkyrie αὕτη πρὸς τὴν Ἀταλάντην, ἡν ἐνίκησεν Ἴππομένης. Ἐκ τῆς ἐποποιίας δὲ ταύτης ὁ Βάγνερ, ὡς περ ἐκ τοῦ Ὀμήρου οἱ δραματικοὶ τῆς ἀρχαιότητος, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὅτι οἱ μῦθοι μᾶλλον προσήκουσι τῷ δράματι, ἐποίησε τὴν τετραλογίαν τοῦ Δακτυλίου τῶν Nibelungen, ἧς τὸ πρῶτον μέρος, ὁ Χρυσὸς τοῦ Ρήνου, ἐστὶν ὁ πρόλογος. Ἄλλ' ὁ Βάγνερ οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τοῦ δράματος ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τοῦ μέλους τείνει πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ ἐξῆς ἐγένετο παρατήρησις ὑπὸ γνωστοῦ συγγραφέως: «Ἀπὸ τοῦ

1) Τὰς πληροφορίας ταύτας ἐλάβομεν παρὰ τοῦ καλοῦ ἡμῶν φίλου καὶ ἀξιολόγου παρ' ἡμῶν ἀνθοκόμου, κτλ., κ. Ε. Σαπουτζάκη, εἰς ὃν ἐκφράζομεν διὰ τοῦτο τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν.
2) Αἱ μηνολογίαι εἶνε κατὰ τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.

ΙΖ' αιώνος πᾶσαι αἱ μεταρρυθμίσεις ἐν τῷ μελοδράματι τείνουσιν ὅπως πλησιάζωσι τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Ὁ Gluck καὶ ὁ Βάγνερ εἰσὶν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ὁπαδοὶ τῶν ἀρχαίων. Ὁ τελευταῖος δὲν συννεοῖ ἐν αὐτῷ τὸν ποιητὴν τοῦ δράματος καὶ τὸν μελοποιόν; Ἄνευρίσκομεν ἐν τούτῳ τὴν ἐξῆς ἀρχὴν πανταχοῦ ἐφαρμοζομένην: ἡ τέχνη τοῦ ἀπομεμακρυσμένου παρελθόντος ἐστὶ τὸ πρόγραμμα τῆς τέχνης τοῦ μέλλοντος. Ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς παίζει διὰ τῶν λέξεων τέχνης τοῦ μέλλοντος, διότι, ὡς γνωστόν, ἡ τέχνη τοῦ Βάγνερ, ἡ μουσικὴ αὐτοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν καὶ θαυμαστῶν αὐτοῦ, καλεῖται τέχνη τοῦ μέλλοντος (art de l'avenir), καθ' ἣν «ἡ μουσικὴ εἶνε γυνὴ» ὀφείλουσα ὑπακοῆν τῷ ἔπει. «Ἡ μουσικὴ εἶνε γυνή, λέγει αὐτὸς ὁ Βάγνερ, εἶνε ἔρωσ, τὸ μόνον δ' ἔργον αὐτῆς εἶνε τὸ ἀγαπᾶν καὶ ἐγκαταλείπεσθαι ἀνεπιφυλάκτως ἐκεῖνῳ ὃν αὐτὴ ἐξελέξατο».

Ὁ διευθυντὴς τοῦ Μεγάλου Μελοδράματος συνεδλήθη τῷ διαπρεπεῖ γερμανῷ ὀξυφῶνῳ Van Dyck χάριν τῆς *Valkyrie*, ἀλλ' ἡ κριτικὴ οὐχὶ εὐμενῶς ἐξεφράσθη περὶ αὐτοῦ. Ἴδου τί ὁ κριτικὸς τοῦ «Χρόνου» τῶν Παρισίων εἶπε: «Περὶ δὲ τοῦ Van Dyck, δὲν γινώσκω πῶς ψάλλει γερμανιστὶ, γαλλιστὶ δὲν προσφέρει τὰς λέξεις καὶ στερεῖται ὕψους, ὡς πάντοτε. Τὸ Μελοδράμα ἔχει κρείττονας αὐτοῦ ἀοιδούς».

Ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ μελοδράματος σημειοῦμεθα ὅτι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς *Salammbô* ἐδαπανήθησαν χάριν τῶν σκηνογραφῶν, τῶν ἐνδυμάτων καὶ ἄλλων φρ. 275,000. Χάριν τῆς *Africaine* ἐδαπανήθησαν 300,000 φράγκων, διὰ τὸ πλοῖον μόνον ἐδαπανήθησαν 95,000 φράγκων.

ΧΡΟΝΙΚΑ — Ἡ ἐπιτροπὴ, ἣτις ὀρίσθη πρὸς μεταρρυθμίαν τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἐν Παρισίαις Ὡδεῖου (Conservatoire) τῆς μουσικῆς καὶ ἀπαγγελίας, συντάξε τὸν νέον κανονισμόν. Κατὰ τὸ πρῶτον ἄρθρον («τὸ Ἐθνικὸν Ὡδεῖον τῆς μουσικῆς καὶ ἀπαγγελίας ἴδρυται πρὸς δωρεὰν διδασκαλίαν τῆς φωνητικῆς καὶ ὀργανικῆς μουσικῆς καὶ τῆς δραματικῆς καὶ λυρικῆς ἀπαγγελίας»). Διὰ τοῦ δευτέρου ἄρθρου ὀρίζονται τὰ τμήματα τῆς διδασκαλίας ἐξ ὧν τὰ τῆς ἀπαγγελίας ἐνέχουσι τάδε: ἀνάγνωσιν ὑψηλοφῶνως, λόγον (diction) καὶ δραματικὴν ἀπαγγελίαν (declaration), δραματικὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν. Θὰ ἐπιβλέπῃ δὲ ἀνώτερον συμβούλιον, ὃ τὰ μέλη θὰ διορίζονται ὑπουργικῶς διατάγματι καὶ ὅπερ θὰ προεδρεύηται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ὀρακίων τεχνῶν ἢ τοῦ διευθυντοῦ τῶν ὀρακίων τεχνῶν. Τὸ συμβούλιον τοῦτο διαιρεθῆσεται εἰς δύο τμήματα, τὸ τῶν μουσικῶν σπουδῶν καὶ τὸ τῶν δραματικῶν. Τὸ τελευταῖον δὲ τμήμα ἀποτελεσθήσεται ὑπὸ ἐξ συγγραφέων, κριτικῶν ἢ δραματικῶν καλλιτεχνῶν (artistes) ἐκλεγομένων ἐξω τοῦ Ὡδεῖου καὶ δύο καθηγητῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν συναέλφων αὐτῶν.

Ἡ νέα θερινὴ περίοδος τοῦ θεάτρου τοῦ Λονδίνου ἤρξατο ἤδη. Κατήρξατο δ' αὐτῆς τὸ ἰταλικὸν μελοδράμα τοῦ Covent-Garden. Ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου Harris, τοῦ διευθυντοῦ αὐτοῦ, προσληθεῖσαι καλλιτέχναις καταλέγονται οἱ ἀδελφοὶ Reszké, ὧν ὁ εἰς ἐξοχὸς ὑψίστος, ὁ Victor Maurel, καὶ αἱ κυρίαί Meiba καὶ Eames. Ἐπίσης ἐποιήσατο ἑναρξίν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ καὶ τὸ Λυρικὸν Θεᾶτρον, ἐν ᾧ διδάσκει ἡ διαπρεπὴς ἰταλὶς καλλιτέχνις κ. Duse, ἣτις, ὡς γνωστόν, ὁπα-

δύεται πρόσωπα τῆς Σάρρας Bernhardt, ὡς τὴν *Fédora*, *Tosca*, *Dame aux Camélias* κτλ. Κατὰ δὲ τὸν ἰούλιον ἡ Γαλλικὴ-Κωμωδία ἐν σώματι μεταβαίνει εἰς τὴν ἀγγλικὴν πρωτεύουσαν, ὅπερ δὲν ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1879. Ἐν Λονδίῳ διατρίβουσι δέκα καὶ τρεῖς χιλιάδες Γάλλων, οὐ μόνον δ' οἱ, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄγγλοι θὰ πληρῶσι τὸ θέατρον τοῦ Drury-Lane καθ' ἑκάστην.

Ἡ Αὐστριακὴ ἡ κωμωδία τοῦ Maurice Donnay, περὶ τῆς ἐποησίμαθα λόγον ἐν προτέρῳ Ἐπιθεωρήσει, ἐδιδάχθη κατ' αὐτὰς ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Βρυξελλῶν *Galerie* μετὰ πλείστης ἐπιτυχίας.

Ἡ *Reine Juana* τοῦ Κρητῶς Ἀλεξάνδρου Παρώδη ἐξκολουθεῖ διδασκόμενη ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμωδίᾳ, ἐν ᾗ ἐπίσης διδάσκειται ἀπὸ πολλοῦ ἡ παλαιὰ κωμωδία, ἡ διδαχθεῖσα τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1861, *Les Éffrontés* τοῦ Αἰμ. Augier.

Τὸ Σικάγον εἶνε ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει, ἐπομένως δυνάμεθα νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα καὶ εἰς τὰ θεατρικὰ αὐτοῦ. Θὰ εὐρωμεν κατὰ νόστιμον. Ἴδου ἐν. Ἐν τῷ θεάτρῳ Mac Vicker ὁ χορὸς τῶν ὀρχηστρίδων προσῆλθε εἰς ἀπεργίαν, ἀπαιτῶν αἰξήσιν 2 δολλαρίων καθ' ἑβδομάδα δι' ἕκαστον ζευγὸς ποδῶν. Αἱ δυστυχεῖς νεάνιδες, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν χορὸν τοῦτον, λαμβάνουσιν ἐξ δολλαρίων καθ' ἑβδομάδα, ἤτοι 30 φρ., ὑποχρεοῦνται δὲ νὰ χορεύωσι καθ' ἑκάστην ἐσπέραν μὴ λογιζομένων τῶν προγυμνάσεων. Τούτων ἕνεκα αἱ ἑκατὸν δώδεκα ὀρχηστρίδες, καθ' ἣν στιγμὴν προῦκειτο νὰ ἀναπετασθῆ ἡ αὐλαία, περιεκύκλωσαν τὸν διευθυντὴν τοῦ θιάσου καὶ ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν περὶ ἀπεργίας. Πᾶσα παράκλησις, ἀπειλὴ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπέβησαν μάταια. Ἐν τῇ αἰθούσῃ τὸ δημόσιον ἐξεδήλου τὴν ἀνυπομονήσιν αὐτοῦ διὰ τοῦθου, διότι ἡ ἐν τῇ σκηνῇ σκηρὴ ὑπὲρ τῶν ὥραν διήρκεσεν, ἐπὶ τέλος δὲ ὁ διευθυντὴς ἐνέδωκεν.

Ἄλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο γνωστόν καὶ εἰς τὰς τῶν ἄλλων θεάτρων ὀρχηστρίδας, αἵτινες πᾶσαι προῦκειτο νὰ προβῶσιν ἐπίσης εἰς ἀπεργίαν. Αὐτὰ εἰς τὸ Σικάγον!

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Τὸ νέον ὑπὸ τὸν κ. Σωτηρόπουλον ὑπουργεῖον, ὑπὸ τῶν ἀρίστων προθέσεων ἐμφορούμενον, πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ συγκεντροῖ εἰς τὸ προπαρασκευάσαι τὴν ὁδὸν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου, ἐφ' ᾧ ἐκλήθη ὑπὸ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ βασιλέως, διὰ τῆς ἐξευρέσεως τοῦ μέσου, δι' οὗ ἄνευ δεινώσεως τῆς ἐνεστώσης οικονομικῆς κρίσεως θὰ κατάρθου ἐν καιρῷ ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς προσεχεῖς πρὸς τοὺς ξένους πιστωτὰς ὑποχρεώσεις τοῦ κράτους, αἱ δὲ δηλώσεις αὐτοῦ περὶ ἀποφάσεως τοῦ μὴ ἀναστατώσαι κατὰ τὰ συνήθη ἐν ταῖς κυβερνητικαῖς μεταβολαῖς γινόμενα πᾶσαν τὴν ὑπαλληλίαν, ἀλλ' ἐπιδιῶξαι ἀποκλειστικῶς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ, ἥτοι τὴν οικονομικὴν τῆς χώρας ἀνόρθωσιν, επικυροῦσι τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας, ἃς συνελάβομεν περὶ τῶν διαδόχων τοῦ κ. Τρικούπη. —

Ἄτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς πρὸς τὴν κυβερνησιν πολιτείας τῆς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ πολιτικοῦ τούτου ἀνδρὸς μερίδος, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ θεωρῶμεν τὰ ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ ὄργάνῳ τοῦ κόμματος τούτου ἀναγραφόμενα ὡς ἐρμηνεύοντα πιστῶς τὴν πολιτικὴν τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ. — Ἡμεῖς ἠλπίζαμεν ὅτι ἡ μερίς αὕτη, τηροῦσα ἐν τῷ μέρει τὰς ἀρχάς, ἄς διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς ἐπανεπιλημμένως ἐκήρυξε περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀπὸ τῆς ἀντιπολιτευτικῆς πολεμικῆς ἀποκλεισμοῦ τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, δὲν θὰ ἐκήρυττεν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τὸν πόλεμον ἐναντίον κυβερνήσεως, ἥτις, συμμορφούμενη πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνακτος, ἔσχε τὸ θάρρος νὰ δοκιμάσῃ τὰς δυνάμεις αὐτῆς πρὸς συνεχισμὸν τοῦ ἔργου, ὅπερ ὁ κ. Τρικούπης, ἀποκαρτερήσας διὰ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν λόγον ἐν τῇ τελευταίᾳ ὥρᾳ, κατέλιπεν ἀτελής. Τὰ πράγματα ὅμως προμηνύονται διάφορα, τοῦτο δὲ δὲν δύναται ἀλλ' ἢ νὰ λυπηθῇ πάντα κατανοοῦντα ὅτι νῦν μάλιστα καιρὸς τῆς κατασιγᾶσεως τῶν αἰσθημάτων τῆς φιλαυτίας καὶ φιλαρχίας, αἵτινες κατὰ μέγα μέρος ἀπέβησαν οἱ παράγοντες τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως, καταστάσεως οὕτω δεινῆς, ὥστε οἱ ἀπαίδιοι τῆς χρεωκοπίας κήρυκες νὰ δύνανται ἀπροκαλύπτως νὰ περιάγῃ διὰ τῶν ἀγγιῶν τὴν ἀποτροπαιὸν αὐτῶν σημαίαν. — Ἐδει, πρὶν ἢ τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ ἀετώματος τοῦ παρθενώου τῆς τιμῆς τῆς Ἑλλάδος ἀναπετασθῆναι τὸ μυσαρὸν τοῦτο ράκος, νὰ ἐξαντληθῇ πάντα τὰ ἄλλα μέσα, ὥστε, εἰ ποτε ἀναπόδορατος ἀνάγκη ἐπέβαλλε τὴν ἀτίμως ταύτην ὡς μόνην δυνατὴν ἀποτροπὴν τῆς τελείας καταστροφῆς, νὰ ὑπολειφθῇ τοῦλάχιστον ἡ θλιβερὰ παρηγορία καὶ ἀπολογία ὅτι ἐπράχθη πᾶν τὸ δυνατόν. Ἄτυχῶς τὴν ἀνάγκην ταύτην δὲν φαίνεται κατανοοῦσα ἐπαρκῶς ἢ τὴν μεγίστην κοινοβουλευτικὴν δύναμιν συγκεντροῦσα μερίς· παρὰ προσδοκίαν δὲ, συμμαχοῦσα ἐν τούτῳ τῇ ὑπὸ τὸν κ. Δηλιγιάννην, ενεργεῖ ὡς θὰ ἐνήργει, εἰ κύριον σκοπὸν προϋτίθετο τὴν ταχίστην ἐξώθησιν τῆς χώρας εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν θιασῶτων τῆς χρεωκοπίας. — Τὸ πρῶτον, ὡς εἶπομεν, εἶνε λυπηρότατον, ἀλλ' ὑπάρχει ἔτι καιρὸς· ἐλπίζομεν λοιπὸν ὅτι τὸ μέλλον θ' ἀποδείξῃ τὴν πολεμικὴν ταύτην τοῦ Ἄστρος ὡς ζωηροτέραν τοῦ ἀληθοῦς ἐρμηνείαν τῆς ἐν τῷ κοινοβουλίῳ πολιτικῆς τῆς ὑγεστάτης πάντοτε τῶν πολιτικῶν μερίδων τοῦ κράτους.

Ἡ τοῦ νεαροῦ βασιλέως τῆς Σερβίας ἐκδρομὴ εἰς Κλάδοβον πρὸς συνάντησιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ νέαν παρέσχεν εὐκαιρίαν τῷ σερβικῷ λαῷ, ὅπως ἐκδηλώσῃ τὴν πρὸς τὴν δυναστείαν τῶν Ὁβρένοβιτς ἀφοσίωσιν αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ ὅπως ἀποδείξῃ τὴν πληρεστάτην ἐπιδοκιμασίαν, δι' ἧς περιβάλλει τὴν πρόσφατον τοῦ μείρακος ἀνακτος αὐτοῦ πρωτοβουλίαν, τὴν καταλύσαν ἐπὶ τῶς ἐν τῇ χώρᾳ κρατοῦν ἀσθαίρετον καὶ ἀπὸ πραξικοπήματος εἰς πραξικόπημα χωροῦν σύστημα. Ἡ κατὰ τὴν διὰ τῆς χώρας πορείαν γενομένη τῷ βασιλεῖ ὑποδοχῇ, φέρουσα πανταχοῦ τὸν τύπον τῆς λαϊκῆς πρωτοβουλίας, αἱ αὐτοσχεδίως ὀργανωθεῖσαι ἔορται καὶ αἱ παντοειδεῖς ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις ἀποτελοῦσι τὴν κρατίστην κύρωσιν τῶν εὐθαρσῶς τῷ ἡγεμονίῳ πεπραγμένων καὶ τὸ κάλλι-

στον δῶρον, ὅπερ οὗτος ἠδύνατο νὰ κομίσῃ τῇ ἀναξιοπαθισσῇ μητρὶ αὐτοῦ. — Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ συνέντευξις τῆς βασιλομήτορος μετὰ τοῦ υἱοῦ φαίνεται κατὰ τὰς ἐκ Βελιγραδίου πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας νεωτέρας εἰδήσεις ἐνέχουσα εἰδικὴν τινα πολιτικὴν σπουδαιότητα. Κατὰ τὰς πληροφορίας ταύτας ἡ βασιλομήτωρ πρὸς τὸν μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς ἐνληλυθότος αὐτοῦ αὐτοδικαίως κατέδαντα αὐτὴν εἰς τὴν χώραν υἱὸν ἀπίντησεν ὅτι, ζωηρὰς διατηροῦσα ἐν τῇ μνήμῃ τὰς προσβολὰς, αἵτινες προσεγένοντο αὐτῇ ἐν Σερβίᾳ ὑπὸ ἀνδρῶν, ὧν ὁ βασιλεὺς δύναται νὰ ἔχῃ χρεῖαν καὶ οὗς αὐτὴ δὲν θὰ ἠδύνατο ἀπαθῶς νὰ προσβλέπῃ, θεωρεῖ ἀδύνατον τὴν ἐν Βελιγραδίῳ διατριβὴν αὐτῆς, κρίνει δὲ ἀναγκαίαν συνέντευξιν αὐτῆς μετ' αὐτοῦ πρὸς διακανόνισιν τοῦ ζητήματος τούτου. — Ἐν γένει δὲ τὰ κατὰ τὴν ἐξῶσιν τῆς βασιλομήτορος ἐκ τῆς χώρας θὰ ἐπασχολήσῃ, φαίνεται, τὴν προσεχῆ Βουλὴν, ἀφοῦ πρὸς τοῖς ἐνδεχομένοις ἀποτελέσμασι τῆς ἐπὶ τῷ προεπιγεμμένῳ σκοπῷ γενομένης ἐν Κλαδόβῳ συνεντεύξεως ἀπὸ τοῦδε ἐμφανίζονται ἄνδρες, οἷος ὁ ἄλλοτε ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, ὑπὸ σύνταξιν δὲ νῦν ταγματάρχης Μίλετιτς, κηρύττοντες ὅτι προσέρχονται εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα, μόνον ὅπως, ἐκλεγόμενοι βουλευταί, ζητήσωσι τὴν εἰς τὸ εἰδικὸν δικαστήριον παραπομπὴν τοῦ τέως ἀντιβασιλέως στρατηγοῦ Βελιγράδοβιτς καὶ τοῦ πρώην ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν Βογιόσεβιτς ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐξώσεως ταύτης χρήσει στρατιωτικῶν μέτρων. — Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι οἱ ἄκροι οὗτοι ζηλωταί, οἱ μὴ θέλοντες νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι τὰ μέτρα ἐκείνα ἐπέβαλλεν αὐτὸ τὸ συμφέρον τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας τῆς χώρας, οὐ μικρὸν διακυβευθεῖσιν, δὲν θὰ ἰσχύσωσι, εἰς ὃ βεβαίως θὰ συντελέσῃ καὶ ἡ σύνθεσις καὶ ἐπιείκεια τῆς βασιλείσεως, νὰ ἐκτρέψωσι τὴν πλειονοψηφίαν τῆς ὁδοῦ τῆς μετριοπαθείας καὶ μακροθυμίας ὡς πρὸς τὰ παρελθόντα, δι' ἧς μόνως ἡ Σερβία θ' ἀφικνεῖτο εἰς τὴν ἐπουλόωσιν τῶν ἰδίων πληγῶν καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως αὐτῆς. — Ἐν μέρει εἰς τοῦτο θὰ συντελέσῃ πάντως ἡ καὶ ὑπὸ τῆς οὐγγρ. Βουλῆς τῶν Εὐγενῶν ἐπιψήφισις τῆς οὐγγροσερβικῆς συμβάσεως, κανονισούσης ἐπὶ τέλος τὰς ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἀνωμαλοτάτας γενομένας ἐμπορικὰς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν, μάλιστα δὲ τὴν εἰς Οὐγγαρίαν ἐξαγωγὴν τῶν σερβικῶν χοίρων, οἵτινες πρὸ τινος χρόνου ἀπέβησαν τὸ ἀντικείμενον σφοδροτάτου ἐμπορικοῦ, δημοσιογραφικοῦ, καὶ πολιτικοῦ δὲ οὐγγροσερβικοῦ πολέμου.

Ἡ ρουμανικὴ κυβερνησις ἐξακολουθεῖ τὴν ὁδὸν τῶν κοινοβουλευτικῶν νικῶν αὐτῆς· ἐπιτυχούσα δὲ κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην τὴν διὰ μεγάλης πλειοψηφίας ἐπιψήφισιν τοῦ περὶ ἐκπαιδεύσεως σπουδαιου νομοσχεδίου αὐτῆς, παρέτεινε ἔτι τὴν δικαιοδοσίαν τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἧς ἔληξεν ἡ ἐντολή, ὅπως συντελέσῃ τὴν ἐπιψήφισιν καὶ τῶν ἄλλων ὑπολειπομένων αὐτῇ μέτρων. — Ἡ Ρουμανία κατὰ τὸ λήξαν ἐβθήμερον ἠτύχησε ν' ἀπολέσῃ, ἐν Παρισίοις θανόντα, ἓνα τῶν ἀρχαίων καὶ διαπερῶν πολιτικῶν αὐτῆς ἀνδρῶν, τὸν στρατηγὸν Φλωρέσκον, ἠγνηθέντα τοῦ βογιαρικοῦ καὶ τῇ Ρωσίᾳ συμπαθῶς διακειμένου κόμματος.

Ἡ ἐν Τυρνόφ βουλγαρικὴ Ἐθνοδυνάστευσις, εἰς τεσσαρακονταμελῆ ἐπιτροπὴν παραπέμψασα τὰς ἐπὶ τοῦ συντάγματος ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐπενεχθείσας τροποποιήσεις, ὑποβληθείσας καὶ ἐν πλήρει συνεδρίῳ αὐτῆς, ἀπεδέξατο τὸ σύνολον αὐτῶν κατ' ἀρχήν. Οὐδεὶς βεβαίως ἀνέμενεν ἐτυμυγορίαν διάφορον.

Ὡς πρὸς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ταύτης τὴν τῆς ληξιάσης ἐβδομάδος πολιτικὴν ἱστορίαν ἐνεκαίνισεν ὑπουργικὴ ἐν Ρώμῃ κρίσις. Ἀπροεδοκίτως ἡ ἰταλικὴ Βουλὴ, καίπερ πρότερον ἐν τῇ κατ' ἄρθρον συζητήσει ἐπιψηφίσασα τὸν προϋπολογισμόν τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης, κατεψήφισεν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ συνόλου ψηφοφορίᾳ, ὃ δὲ κ. Ριολίττης δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑποβάλῃ τῷ βασιλεῖ τὴν παραίτησιν τοῦ ὅλου ὑπουργείου. Ἐν τούτοις ἡ Βουλὴ διὰ τῆς ψήφου ἐκείνης ἐσκόπει ν' ἀποδοκιμάσῃ μόνον τὸν ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργόν, ὡς ἐδείχθη ἐκ μεταγενεστέρας ψηφοφορίας — διότι, τοῦ βασιλέως ἐπιψυλαξαμένου τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς παραίτησεως, ὁ πρωθυπουργὸς ἐξηκολούθησε παριστάμενος πρὸ τῆς Βουλῆς καὶ διεξάγων τὴν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν συζήτησιν — καθ' ἣν πρότασις αὐτοῦ τοῦ κ. Ριολίττη ἐπεψηφίσθη διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας· τούτου δ' ἕνεκα μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προταθέντος τῷ βασιλεῖ ὡς ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων ἐνδεικνυμένου διαδόχου αὐτοῦ κ. Ζαναρδέλλῃ ν' ἀναλάβῃ ἐν οὕτω κρίσιμῳ περιστάσει τὴν εὐθύνην τῆς κυβερνήσεως τοῦ κράτους ὁ βασιλεὺς αὐτῷ αὐθις τῷ κ. Ριολίττῃ ἀνέθηκε τὸν ἀνασχηματισμὸν τοῦ ὑπουργείου, ἀντικατασταθέντων δύο μόνον μελῶν αὐτοῦ, τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν. Τὸ κακὸν εἶνε ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ Ἰταλία ἐμμένει ἐν τῇ ἐνεστώσῃ αὐτῆς πολιτικῇ, διώκουσα τὴν χίμαιραν τοῦ συμβιβασμοῦ τῶν ἰδίων συμφερόντων πρὸς τὰ συμφέροντα συμμαχίας, μεθ' ἧς οὐδὲν κοινὸν συνδέει αὐτήν, οὐδεμίαν ὑπουργικὴν μεταρρυθμίσει, οὐδεμίαν κυβερνητικὴν μεταβολὴν θὰ ἰσχύσῃ εἰς ἀνόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων πραγμάτων αὐτῆς. — Ἐν Γερμανίᾳ ἔχομεν τὴν ἐν Γαῖρλιτς κατὰ τὸ ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ μνημείου Γουλιέλμου τοῦ Α' γεῦμα πρόποσιν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐξάραντος αὐθις τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν στρατιωτικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ ἐπικαλεσαμένου τὴν σύμπραξιν τῶν ὁμοσπόνδων κρατῶν πρὸς περιθρότησιν τῆς κινδυνευούσης διῆθεν ἀσφαλείας τῆς αυτοκρατορίας· πρὸ πάντων δ' ἔχομεν εἰδήσιν ἐκ Βερολίνου, ἣν παρὰ τὰ ἀνάλογα προηγουμένα μετ' ἐπιψυλάξεως πάντοτε ὀφείλομεν ν' ἀποδεχθῶμεν, καθ' ἣν δὲ ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ λόγῳ, δι' οὗ τῇ 16] 28 προσεχοῦς ἰουνίου κηρυχθήσεται ἡ ἐναρξίς τοῦ νέου κοινοβουλίου, δηλωθήσεται ὅτι ἐν περιπτώσει καὶ δευτέρας τοῦ νομοσχεδίου ἀπορρίψεως διαλυθήσεται αὐθις παραχρῆμα τὸ κοινοβούλιον, ὃ αὐτοκράτωρ θ' ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως τὴν κυβερνήσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ κράτους καὶ τὸ ἐπανειλημμένως ἀπορρίθην σχέδιον τῶν στρατιωτικῶν μεταρρυθμίσεων περιβληθήσεται αὐτοκρατορικῷ δικαίωματι ἰσχύον νόμου. Ἡ πρόθεσις αὕτη, ἐὰν ἐπαληθεύσῃ, ἐκτελουμένη δύναται βεβαίως ν' ἀποβῇ γόνιμος εἰς γεγονότα ἐν τῇ παρούσῃ τῆς Γερμανίας κα-

ταστάσει, οἷα μάλιστα αὕτη δευχθήσεται κατὰ τὰς ἐπικειμένους γενικὰς ἐκλογάς, ὅτε ὑπολογίζεται ὅτι τὸ τρίτον περίπου τῶν ἐκλογικῶν τμημάτων τῆς χώρας θὰ ἐκλέξῃ τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ἐκ τῶν ἀντιδραστικῶν στοιχείων, ὅτε ἡ σοσιαλιστικὴ μερὶς προαχθήσεται εἰς τὸν βαθμὸν τῆς δυνάμεως, ὃν ἐπιτρῆπει αὐτῇ νὰ ἐλπίζῃ ὁ ταυτισμὸς τοῦ ἰδίου ἀγῶνος πρὸς τὸν ἀγῶνα τῶν ἐργατῶν, ὅτε ὁ ἀντισημιτισμὸς, ἐπωφελοῦμενος ἐκ τῆς ἀνεμοζάλης, ἀναβιώσεται ἀπὸ τοῦ τάφου, εἰς ὃν ἐνέκλεισε σχεδὸν αὐτὸν ἡ μυστρά τοῦ Ἀλδάρδου διαγωγῆς, ὅτε οἱ ὑπεράλπειοι, ἰλιόνα συναισθησὶν τῆς ἀριθμητικῆς αὐτῶν δυνάμεως λαμβάνοντες, ἀπαιτητικώτεροι ἐν ταῖς ἀξιώσεσιν αὐτῶν γενήσονται, ὅτε τέλος ἐκφανέστερον ἐκδηλωθήσονται αἱ ἀνθενωτικαὶ ἐκείναι τάσεις, ὧν δεῖγμα παρέσχεν ἡμῖν τὸ βαρυσήμαντον ἄρθρον τῆς Βαυαρικῆς πατριδος. — Ὁ πρόεδρος τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας, ἀναρρώσας τελείως, ἐδέξατο εἰς ἀκρόασιν τὸν στρατηγὸν Δῶδς, οὗ ἀπεφασίσθη ἡ μετὰ τινος ἡμέρας εἰς Ἀθήκην ἐπάνοδος πρὸς διεκπεράτωσιν τοῦ ἀγῶνος, ὃν οὕτω δεξιῶς μέχρι τοῦδε διεξήγαγε, χάριν δὲ τοῦ ὁποίου προσεχῶς ὑποβληθήσονται τῇ Βουλῇ αἱ ὑπ' αὐτοῦ ὑποδειχθεῖσαι ὡς ἀναγκαῖαι πιστώσεις. Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ Γαλλία ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον τῆς εἰρηνικῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς κατὰ τὸ πρόγραμμα, ὅπερ ὁ πρωθυπουργὸς ἐξέθηκεν ἐν Τολώσῃ ἐπὶ ταῖς αὐτῇ γυμναστικαῖς ἐορταῖς, ὅπερ δὲ συνίσταται εἰς τὴν διακανόνισιν τῶν σχέσεων τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου, εἰς οἰκονομικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ εἰς τὸν περὶ ἐταιριῶν νόμον, τὸν διακανονίζοντα τὰς σχέσεις τῶν ἀδικῶν καὶ θρησκευτικῶν ὁματειῶν. — Ἐν Ἀγγλίᾳ νέον ὑπὲρ τοῦ ἰρλανδικοῦ νομοσχεδίου συλλαλητήριον, συγκροτηθὲν ἐν Χάυδ Πάρκ, οὗ δὲ μετέσχον πεντηκοντακισχίλιοι διαδηλωταί. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος συλλαλητήριον τοῦτο ἔχει τὸ ἐξαιρετικῶς σπουδαῖον, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐλήθησαν ἀποφάσεις καὶ σχετικὰς πρὸς τὴν ἐνδεχομένην ὑστάσιν τῆς Γερουσίας ἀπέναντι τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας, ὅπερ σημαίνει ἐναρξιν τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἐναντίον τοῦ σπιτοβότου τούτου Σώματος ἐκστρατείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἰσως τὴν σπουδαιοτάτην φάσιν τῆς ἐνεστώσης ἐν Ἀγγλίᾳ κοινωνικοπολιτικῆς ἐξελίξεως. — Ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ μακρὸν τέλος ἐπασχολήσασαν τὰς σύγγρικὰς κυβερνήσεις, καὶ τὴν πτώσιν δὲ τοῦ κόμπτος Τσάπαρη ἐπενεκοῦσαν τελετὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἐν Βουδαπέστῃ μνημείου τῶν οὐγγρων ἐθνοφρουρῶν, τῶν τῷ 1848 κατατροπωσάντων τὸν τακτικὸν στρατὸν καὶ πορθησάντων τὸ φρούριον Ὁφεν, τελετήν, ἥτις διὰ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, πρὸς τὰ ὁποῖα συνδέεται, τοῖς μὲν Οὐγγροῖς σημειοῦντα τὴν ἀφτηγίαν τῆς ἐνεστώσης πολιτικῆς αὐτῶν ὑπάρξεως, τοῖς δ' ἐν Βιέννῃ ἀναμνηστικόντα τὴν κατάλυσιν αὐθαιρέτου καὶ ἀρπακτικοῦ συστήματος, ἐν μεγάλῳ παροξυσμῷ περιόσθη τὰ πνεύματα καὶ πολλὰς διαφωνίας προεκάλει ὡς πρὸς τοὺς τύπους τῆς διεξαγωγῆς αὐτῆς, διεξήχθη αὕτη ἄνευ ἐπεισοδίων, τῆς Βουλῆς ἀντιπροσωπευθείσης δι' ἐπιτροπῆς, ἥς ἠγεῖτο ὁ πρόεδρος αὐτῆς, πολλῶν δὲ κατατεθέντων στεφάνων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 15 Μαΐου.

Black Friday, ἤτοι μαύρην παρασκευὴν ὀνομάζουσιν οἱ ἄγγλοι τὴν παρασκευὴν 11 Μαΐου 1866, καθ' ἣν ἡ πτώσις τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ οἴκου Overend Gurney ἐπάνεγκε τὴν καταστρεπτικὴν ἐκείνην οἰκονομικὴν ἐν Ἀγγλίᾳ κρίσιν, τὸ φοβερὸν ἐκείνον *crack*, ὅπερ μετὰ θρῆκτικῆς ἀναμνηστικῆς οἱ ἐπιζῶντες ἔμποροι καὶ τραπεζίται τοῦ Λονδίνου. Μαύρην παρασκευὴν πρέπει νὰ ὀνομάσῃ ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος τὴν χθεσινὴν παρασκευὴν 14 Μαΐου 1893 καθ' ἣν ἡ ἀπὸ τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. Τρικούπη ἐκραγεῖσα οἰκονομικὴ ἐν Ἑλλάδι κρίσις διὰ τῆς φοβερᾶς καταρρέουσας τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων καὶ ἀξιών προσέλαβε χαρακτῆρα ἀληθοῦς πανωλεθρίας, ἥς ἡ ἀνάμνησις θὰ μείνῃ ἀνεξάλειπτος ἐκ τῆς μνήμης τῆς παρουσίας γενεᾶς. Τὰ ἑλληνικὰ χρεώγραφα καὶ αἱ διάφοροι ἑλληνικαὶ ἀξίαι ἐξυκολούθησαν μὲν σπουδαίως ὑποτιμώμεναι καὶ τὴν ἑβδομάδα ταύτην, χθὲς ὅμως ἡ κατάρρευσις αὐτῶν ἐνεκα τῶν μεγάλων καταναγκαστικῶν πωλήσεων ἤτο τοιαύτη, ὥστε ἐπάνεγκε ἀληθῆ πανικόν, πολλοὶ δὲ προσερχόμενοι πωληταὶ δὲν εὔρισκον ἀγοραστάς. Αἱ λαχειοφόροι ὁμολογίαι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζικῆς, τὸ ἀσφαλέστερον καὶ δημοφιλέστερον τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων, προσεφέροντο δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ ἐπωλοῦντο ἀνιλεῶς, οὕτως εἰπεῖν, ἡ δὲ τιμὴ αὐτῶν, ἦν ἐσημειώσαμεν 365, κατέπεσε 317. Αἱ μετοχαὶ τοῦ Λαυρίου καὶ τοὶ δὲν συγκαταλέγονται μετὰ τῶν κυβερνητικῶν χρεωγράφων, ὑπετιμῆθησαν μέχρι τῶν 48. Συγχρόνως ὁ τηλεγράφος διεδίδασκεν ἡμῖν ἐκ Λονδίνου τὴν εἰδησίην ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ράντ κατέπεσε μέχρι 33 1/2 κατ' ἀναλογίαν δὲ ὑπετιμῆθησαν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ χρεώγραφα. Ἐκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν θέσιν τῆς χρηματικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐμπορικῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Ἐμπόρος ἐλθὼν χθὲς ἐκ Πειραιῶς ἐδεδείκνυσε ἡμᾶς ὅτι πολλὰ καταστήματα ἐν Πειραιεῖ ἐκλείσθησαν ἤδη, γλαῖστο δὲ ἔχουν ἀπόφασιν νὰ κλείσωσιν ἂν τὸ Εἰκοδόφραγκον φθάσῃ περὶ τὰ 40. Περὶ τῆς κρίσεως ταύτης καὶ τῶν προκαλεσάντων αὐτὴν αἰτίων ἔγκριτος οἰκονομολογικὴ ἐφημερίς τοῦ Βελγίου γράφει τὰ ἐπόμενα, ἃ παραθέτομεν ὡς ἀξία τῆς προσδοκῆς τοῦ δημοσίου.

«Τὰ ἑλληνικὰ χρεώγραφα ὑπέστησαν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας οὐχὶ ἐκπτώσιν, ἀλλ' ἀληθῆ καταστροφὴν, ὡς ἀποδεικνύει ὁ συγκριτικὸς πίναξ τῶν τιμῶν ἐντὸς ὀκταήμερου. (Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐγράφησαν ταῦτα ἐνῶ ἡ τιμὴ τοῦ Μονοπωλείου ἤτο 52 καὶ ἡ τῆς ράντ 42). Ἡ αἰτία τῆς καταρρέουσας ταύτης εἶναι γνωστὴ. Εἶναι ἡ ἀποτυχία τοῦ πρὸ τοσοῦτου καιροῦ ὑπὸ διαπραγματέυσιν δανείου, εἶναι ἡ πτώσις τοῦ κ. Τρικούπη, μόνου ἱκανοῦ θεωρουμένου ὅπως σώσῃ τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν, ἐν αἷς διατελεῖ πρὸ πολλοῦ. Τὸ ἔδαφος, ὅπερ μετὰ τοσαύτης ὑπομονῆς, καρτερίας καὶ ἐπιτηδειότητος παρεσκέυασεν, ὑπεξέφυγε προδοτικῶς ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ πρώην ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν..

Ἡ ὑπόσχεσις κράτους τινὸς δὲν ἔχει οὐδεμίαν

ἀξίαν, ἂν μὴ ληθῶσι σπουδαῖα μέτρα ἐξασφαλίζοντα τὴν ἐκτέλεσιν. Οἱ δανεισταί, οὗς εὔρεν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, δικαίως ἀπῆλθον τὰ ἐξασφαλιστικὰ ταῦτα μέτρα, θεωρηθέντα ὡς τῶν ὧν οὐκ ἄνευ πρὸς συνομολόγησιν τοῦ δανείου. Ἐπειγούσης τῆς ἀνάγκης, ὁ κ. Τρικούπης ἤτο διατεθειμένος νὰ ἐνδώσῃ, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς δὲν ἠθέλησεν, ἢ τοῦλάχιστον ἠρηνήθη νὰ λάβῃ τοιαύτην ἀπόφασιν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Κοινοβουλίου, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν ὑπέβαλε τὴν παραιτήσιν του. Εἶναι βεβαίως σκληρὸν εἰς πᾶν ἔθνος φιλότιμον νὰ βλέπῃ τὸν δυσπιστοῦντα ξένον ἐπιβάλλοντα χεῖρα ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν εἰσπράξεων. Ἀλλ' ὅταν τὸ ἔθνος τοῦτο περιέλθῃ εἰς τὴν οἰκονομικὴν θέσιν, εἰς ἣν περιῦλθεν ἡ Ἑλλάς, αἱ τοιαῦται αἰσθηματικότητες εἰσὶν ὅλως ἀκαιροί. Ἡ μὴπως νομιζοῦσιν οἱ Ἕλληνες ὅτι θὰ ἴναι ὀλιγώτερον ταπεινωτικὸν δι' αὐτούς, ὅταν μετὰ τινος μῆνας κηρυχθῶσιν ἀναξιόχρεοι καὶ ἀνίκανοι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν πληρωμὴν τῶν ληγόντων τοκομεριδίων;

Ἡδὴ ἔχουσιν αἱ Ἀθῆναι νέον ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸν κ. Σωτηρόπουλον, ἀναλαβόντα τὸ κινδυνῶδες χαρτοφυλάκιον τῶν οἰκονομικῶν, μετ' αὐτοῦ δὲ συνεβῆσαν ὁ βασιλεὺς, ὅπως ληθῶσιν ἀμέσως τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἀποσόβησιν τῆς ἐκραγεῖσης καὶ σοβαρᾶς λαβούσης διαστάσεως οἰκονομικῆς κρίσεως. Εἴμεθα λίαν περιέργοι νὰ μάθωμεν τίνα εἰσὶ τὰ μέτρα ταῦτα. Πρώτιστον καθήκον τοῦ νέου ὑπουργεῖου εἶναι νὰ ἐξεύρῃ τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια πρὸς ἀπότισιν τῶν τοκομεριδίων τοῦ ἰουλίου, πρῶγμα οὐχὶ εὔκολον».

Ὁ γράφων ταῦτα Εὐρωπαῖος οἰκονομολόγος δὲν θεωρεῖται φίλος τοῦ κ. Τρικούπη, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀποδίδει εἰς αὐτὸν τὴν αἰτίαν τῆς φοβαρᾶς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἦν διερχόμεθα, σκληρὸν δὲ καταφέρει ῥάπισμα κατὰ τῶν ἐν Ἀθήναις δημοκόπων, οἱ ὅποιοι πᾶν μέσον μετῆλθον, ὅπως μὴ ὑπογραφῇ ἡ σύμβασις τοῦ δανείου, ἦν ἀτιμωτικὴν διὰ τὸ ἔθνος ἐχαρακτήριζον. Θὰ ἴναι ὀλιγώτερον ταπεινωτικὴ ἢ χρεωκοπία; ἔρωτᾷ ὁ Εὐρωπαῖος οἰκονομολόγος. Δυστυχῶς οὐδ' ἡ κατάστασις αὕτη, ἡ ἀγορὰ τῶν ἀτυχῆς ἔθνος ἐκ πλήρη ἠθικῆν καὶ ὑλικῆν καταστροφῆν, συνετίζει τοὺς ἀσυνέτους.

Σπουδαίαν ἀντίθεσιν εἰς τὴν κατάρρευσιν τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων ἀποτελοῦσι τὰ τουρκικὰ διατηρούμενα ἀκλόνητα εἰς τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν τιμὰς, καὶ μὴ ἐπηρεαζόμενα οὔτε ἐκ τῆς ὑψώσεως τοῦ τόκου, οὔτε ἐκ τῆς ἐν Εὐρώπῃ χρηματικῆς στενοχωρίας οὔτε ἐκ τοσοῦτων ἄλλων ζητημάτων, ὧν ἡ λύσις δὲν φαίνεται ἀμέτοχος κινδύνου.

Παρατηρήθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημεριδῶν ὅτι αἱ εἰσπράξεις τῶν ἑξ ἡμερῶν φόρων κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Ἀπρίλιον σημειοῦμεναι εἰς Ἀ.Τ. 68,090 ὑπολείπονται τῶν εἰσπράξεων τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 11,997. Ἀ.Τ. Ἀλλὰ νομιζομεν ὅτι ἡ διαφορά αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ καθυστερουμένου μηνιαίου φόρου τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

Ὁ ἐπιπέθωνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ